

**Walka
ze smogiem**
str. 4–9

**Nowe szanse
dla miast średnich**
str. 10–17

**Dostępność
Plus**
str. 18–23

w Centrum

Magazyn Projektów Europejskich

ISSN 2545-1383 **Nr 1/2019**

Słowo wstępne – dr Leszek Buller
str. 3

PROGRAMY KRAJOWE

Miliardy na walkę ze smogiem
str. 4–9

FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA MIAST

Nowe szanse dla miast średnich
str. 10–17

INTELIGENTNY ROZWÓJ

**Lepsza jakość życia seniorów i osób
niepełnosprawnych w Programie
Dostępność Plus**
str. 18–23

**Sprawdzimy Twój Eksperymentalny Pomysł,
czyli inicjatywa STEP dla przedsiębiorców**
str. 24–25

PROGRAMY TRANSGRANICZNE

**Inteligentna strategia dla rozwoju
regionu Morza Bałtyckiego**
str. 26–27

**Ochrona dziedzictwa kulturowego,
historycznego i przyrodniczego
na granicach Unii Europejskiej**
str. 28–33

W CENTRUM

**Z kalendarza tegorocznych wydarzeń
transgranicznych**
str. 34–35

KREATYWNA EUROPA

**„Kultura jest wszystkim”:
dofinansowanie działalności medialnej
w Programie Kreatywna Europa**
str. 36–41

EKSPERT RADZI

Inwestycja – zmiany w trakcie realizacji
str. 42–45

Szanowni Państwo,

w tym roku obchodzimy 15-lecie wstąpienia Polski do Unii Europejskiej. Zastanówmy się – jak wiele zawdzięczamy nie tylko inwestycjom z Funduszy Europejskich, ale także o ile wzbogaciło się nasze życie dzięki swobodom, jakie przysługują obywatelom krajów członkowskich. Swobody muszą iść w parze z odpowiedzialnością, także za przyszłe pokolenia.

W najnowszym numerze poruszamy kwestie istotne dla nas wszystkich. Czyste powietrze, rozwój mniejszych miast, lepsza jakość życia seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami – są to wyzwania wzajemnie ze sobą powiązane, którym można sprostać tylko poprzez współpracę wielu instytucji, ale także dzięki zaangażowaniu samych mieszkańców. Dlatego tak ważne jest stawianie wspólnych celów, dialog oraz promowanie nowych postaw i rozwiązań. Na forum

Funduszy Europejskich już na dobre trwają przygotowania do perspektywy 2021–2027. Także programy współpracy transgranicznej muszą określić swoje priorytety zarówno w wymiarze tematycznym, jak i geograficznym. Musimy ocenić, które mechanizmy obecnie działają dobrze, a gdzie należy wprowadzić niezbędne modyfikacje.

Na szczęście nadeszła wiosna, człowiek jeszcze nie zaburzył zupełnie rytmu przyrody. Chciałbym życzyć wszystkim przyjemnej pracy. Przyjemnej, to znaczy pozytywnej, wykonywanej z przekonaniem. Nie bójmy się wykreślenia działań zbędnych, nie tylko w trosce o budżet, ale także o środowisko...

DR LESZEK BULLER
dyrektor Centrum Projektów Europejskich

fot. Pixabay.com

Miliardy na walkę ze smogiem

Problem smogu nie istnieje od wczoraj, ale od niedawna media nagłaśniają go do tego stopnia, że świadomość społeczeństwa na temat jego szkodliwości rośnie. W ostatnich kilku latach oferowane są na rynku maski antysmogowe, sprzedawane nawet z codziennymi gazetami. To nie jest jednak rozwiązanie problemu, a jedynie środek zapobiegawczy. Z pomocą w tej trudnej walce przychodzi Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, który w ramach dwóch programów przygotował 4,5 miliarda zł na działania wspierające inwestycje, między innymi w sieci ciepłownicze.

W momencie pisania tego artykułu (druga połowa marca) północ naszego kraju w zasadzie była wolna od smogu (temperatura rozpieszczała nadmorskie i mazurskie regiony, bo około dziewiątej rano było tu nawet 7–8 stopni Celsjusza). Niestety, im dalej na południe, tym gorzej – niższa temperatura oznacza większy smog. Tak jest w przypadku tak zwanego smogu zimowego (typu londyńskiego), który związany jest przede wszystkim z ogrzewaniem budynków mieszkalnych. Nazywanie smogu „londyńskim” nie jest

przypadkowe. Wielki smog w Londynie (Great Smog of London), który utrzymywał się tam od piątego do dziewiątego grudnia 1952 roku „zabił” około 4 tys. osób. Ponad dwa razy tyle osób zmarło w kilka tygodni po ustąpieniu smogu z powodu niewydolności oddechowej.

Dziś to nie Londyn, a polskie miasta przodują w niechlubnych statystykach dotyczących poziomu smogu.

Na 50 miast, które mogą „poszczycić” się najwyższymi w Europie poziomami smogu, 33 znajdują się w Polsce – 7 z nich dzieli pierwszą dziesiątkę z trzema miastami bułgarskimi. Nie ma w tym żadnego przypadku, bo w Polsce używa się jako źródła ogrzewania prawie 4 miliony pieców.

80 proc. z nich to kotły zasypowe ręczne, a na domiar złego połowa z nich ma ponad 10 lat (według danych z 2015 roku). Optymistycznie nie nastroją też dane dotyczące efektywności energetycznej domów jednorodzinnych w naszym kraju – ponad 70 proc. ma niski lub bardzo niski standard energetyczny. Z niedowierzaniem czyta się dane Głównego Urzędu Statystycznego, który podaje, że tylko 11 proc. gospodarstw

domowych posiada możliwość regulacji ogrzewania (a niewiele ponad 3 proc. w postaci zaworów termostatycznych, regulujących temperaturę w pomieszczeniach).

Powyższe dane mrożą krew w żyłach, bo jak podaje Ministerstwo Środowiska to właśnie indywidualne ogrzewanie budynków mieszkalnych odpowiada za 40 proc. krajowej emisji pyłu zawieszonego PM10 oraz 78 proc. krajowej emisji wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA), w tym rakotwórczego benzo(a)pirenu. To te dwie substancje – wraz z pyłami zawieszonymi PM2,5 – są głównymi składowymi smogu w Polsce.

Sytuacja jest poważna, ale nie bez wyjścia. Polski rząd nieustannie pracuje nad poprawą jakości powietrza. Wraz z początkiem marca bieżącego roku wystartowały dwa nowe programy, mające pomóc w walce z tym cichym zabójcą. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska przyjmuje wnioski o dotacje i pożyczki w programach „Ciepłownictwo powiatowe” oraz „Energia Plus”.

Program „Ciepłownictwo powiatowe”

Rozwiązaniem problemu wynikającego z punktowych systemów ogrzewania może być ciepłownictwo systemowe. Już dzisiaj pokrywa ono 42 proc. krajowego zapotrzebowania na ciepło, ma prawie 15 milionów odbiorców i ponad 21 tysięcy km długości. Budowanie kolejnych kilometrów sieci i podłączanie do nich następnych odbiorców

– likwidując tym samym nieefektywne indywidualne źródła ciepła – to jeden z najskuteczniejszych możliwych mechanizmów działania na rzecz czystego powietrza (i co ważne efektywnych ekonomicznie). Zaletą tego rozwiązania jest zarówno poprawa bezpieczeństwa energetycznego (zwłaszcza w sytuacji integrowania w systemach lokalnych zasobów energetycznych, w tym OZE), jak również przeciwdziałanie zjawisku ubóstwa energetycznego.

Niestety, rozwijanie ciepłownictwa systemowego nie jest proste. Obowiązujące przepisy pozwalają na udzielanie pomocy publicznej na modernizację wyłącznie systemów ciepłowniczych, spełniających definicję „efektywnego systemu ciepłowniczego”. Dotyczy to systemów, w których do produkcji ciepła lub chłodu wykorzystuje się jedno z poniższych rozwiązań:

- w co najmniej 50 proc. energię ze źródeł odnawialnych,
- w co najmniej 50 proc. ciepło odpadowe,
- w co najmniej 75 proc. ciepło pochodzące z kogeneracji,
- w co najmniej 50 proc. połączenie ww. energii i ciepła.

Taka definicja efektywnego systemu ciepłowniczego znajduje się w Dyrektywie o efektywności energetycznej (2012/27/UE) z dn. 25.10.2012 i musiała zostać zaadaptowana do polskiego porządku prawnego poprzez odpowiednie zapisy w Ustawie o efektywności energetycznej (Dz.U. z 2016 poz. 831) z 20 maja 2016 roku.

Smog to nic innego, jak zjawisko atmosferyczne powstałe w wyniku wymieszania się mgły z dymem i spalinami (por. Wikipedia). Etymologia pojęcia „smog” wskazuje na połączenie słów smoke (dym) i fog (mgła). Zanieczyszczenie powietrza, jakim jest smog, powstaje wskutek przedostawania się do atmosfery szkodliwych związków chemicznych, takich jak tlenki siarki i tlenek azotu oraz substancji stałych, czyli pyłów zawieszonych, a także kancerogennych wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA).

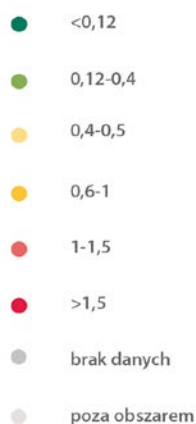
Ze względu na miejsce i warunki powstawania oraz skład chemiczny, wyróżnia się dwa rodzaje tego zjawiska:

- **smog londyński** (występujący w Polsce), w skład którego wchodzi: dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenki węgla, sadza oraz trudno opadające pyły; występuje głównie w miesiącach od listopada do stycznia podczas inwersji temperatur w umiarkowanej strefie klimatycznej;
- **smog typu Los Angeles**, który powstaje przede wszystkim w miesiącach letnich, w strefach subtropikalnych; składa się on z tlenków węgla, tlenków azotu i węglowodorów; związki te ulegają później reakcjom fotochemicznym, w wyniku których powstają azotan nadtlenu acetylu, aldehydy oraz ozon.

Smog i jego rodzaje

**Ważone populacyjnie średnioroczne
stężenie benzo(a)pirenu w roku 2012
[µg/m³]**

Źródło: grafika udostępniona przez
Danfoss Poland Sp. z o.o., pochodzi
z broszury „Jak skutecznie rozwiązać
problem SMOGU”

W Polsce prawie 90 proc. istniejących systemów ciepłowniczych (zwłaszcza w mniejszych miastach do 100 tysięcy mieszkańców) nie spełnia tych warunków. Według danych Izby Gospodarczej Ciepłownictwo Polskie, ciepło w systemach efektywnych produkowane jest w zaledwie 27,5 proc. miast o liczbie ludności 20–99 tysięcy mieszkańców. Sytuacja jest jeszcze trudniejsza w miastach do 20 tysięcy mieszkańców, w których nieefektywnie produkuje się aż 86,2 proc. ciepła. Dla kontrastu warto podać dane z miast powyżej 500 tysięcy mieszkańców – tam 100 proc. ciepła objęto systemami efektywnymi.

Problem dotyka zatem głównie ciepłownictwa w skali powiatu. Niestety, podjęcie działań, służących utrzymaniu lub osiągnięciu statusu efektywnego systemu, wymaga ogromnych nakładów pieniężnych i uzależnione jest od dostępu do źródeł finansowania. Większość przedsiębiorstw ciepłowniczych, działających na poziomie lokalnym, należy do jednostek samorządu terytorialnego, a ich słaba kondycja finansowa powoduje, że możliwości podejmowania inwestycji są bardzo ograniczone. Dodatkowym wyzwaniem w procesie

modernizacji ciepłownictwa jest także duża liczba systemów nieefektywnych i ich rozdrobnienie.

Z pomocą przyszedł Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, który zidentyfikował 130 lokalnych ciepłowni, należących do jednostek samorządu terytorialnego, którym oferuje Program „Ciepłownictwo Powiatowe – pilotaż”. Beneficjentami Programu będą więc przedsiębiorcy produkujący energię ciepłą na cele komunalno-bytowe, których większościowym udziałowcem jest jednostka samorządu terytorialnego (udział nie mniejszy niż 70 proc.). Jednocześnie całkowita moc ciepła zamówiona systemu ciepłowniczego, w ramach którego prowadzona jest działalność, wynosi nie więcej niż 50 MW.

NFOŚiGW przeznaczy na sfinansowanie programu 500 milionów zł. W jego ramach 350 milionów zł sfinansuje zwrotne formy wsparcia (preferencyjne pożyczki oraz pożyczki na zasadach rynkowych), zaś pozostałe 150 milionów zł zostanie przeznaczonych na bezzwrotne dotacje.

Jeśli chodzi o te ostatnie, to poziom dotacji ma wynieść 30 proc., a w przypadku przedsięwzięć wykorzystujących do produkcji energii elektrycznej technologię ORC (vide: ramka) poziom dotacji może wynieść nawet 50 proc.

Organic Rankine Cycle: w układach ORC przy produkcji energii wykorzystuje się zamiast wody/pary wodnej inny organiczny czynnik roboczy, który ulega odparowaniu w niższych temperaturach, stąd możliwość wykorzystania ciepła o niskich parametrach, np. odpadowego z innych procesów lub energii wód geotermalnych.

Co ciekawe – konstrukcja Programu zakłada, że otrzymując dotację, przedsiębiorstwo produkujące ciepło będzie musiało pozostałą kwotę (uzupełnienie do całości kosztów kwalifikowanych inwestycji) sfinansować w formie pożyczki z NFOŚiGW, w części stanowiącej uzupełnienie do 100 proc. kosztów kwalifikowanych. Na szczęście jest to możliwe w formie preferencyjnej pożyczki, udzielanej w wysokości od 1 do 300 milionów zł z oprocentowaniem na poziomie WIBOR 3M + 50 pb (nie mniej niż 2 proc. w skali roku). Pożyczka taka będzie mogła być częściowo umorzona do 10 proc. pożyczonej kwoty (nie więcej jednak niż 5 milionów zł). W przypadku tej formy finansowania spłata będzie mogła być rozłożona nawet na 20 lat. Nie powinno to zatem stanowić dużego obciążenia dla budżetu przedsiębiorstw.

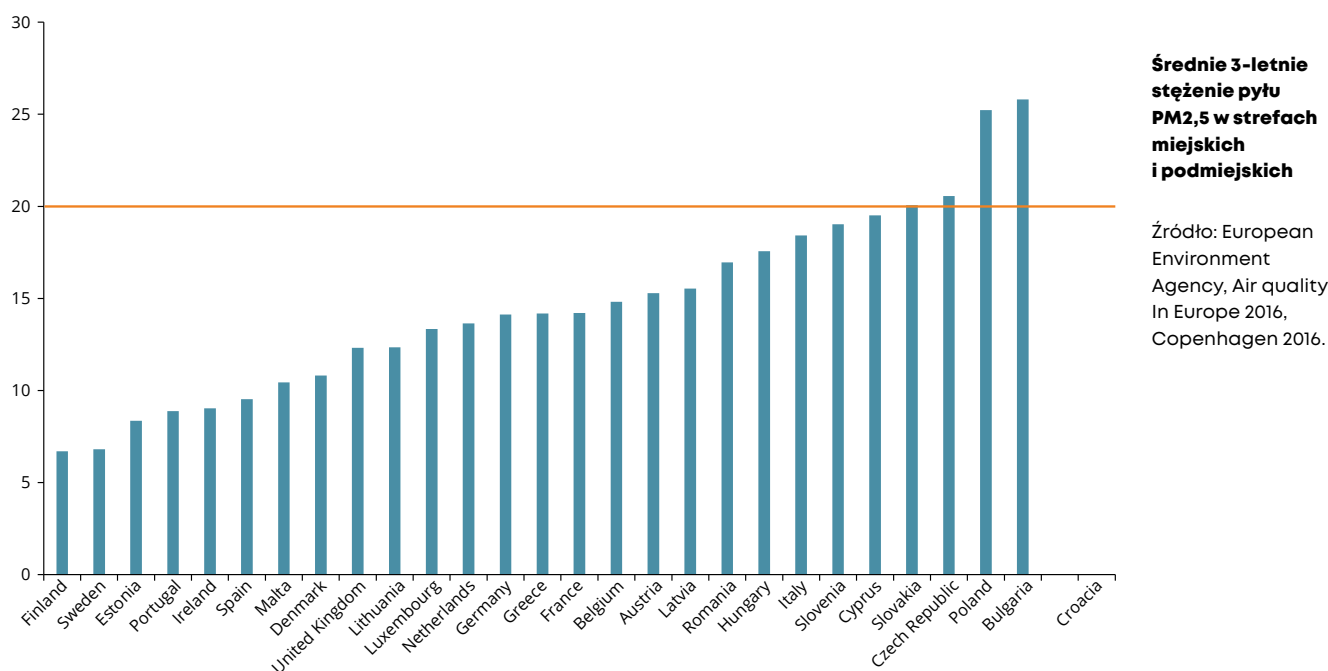
Fundusz oferuje także pożyczki na zasadach rynkowych dla tych podmiotów, które nie mogą uzyskać pomocy publicznej, a są zdecydowane (lub prawnie zobligowane) na realizację przedsięwzięć zmniejszających ich negatywną presję na środowisko.

Z otrzymanych od NFOŚiGW pieniędzy w formie dotacji lub pożyczki można realizować działania ograniczające szkodliwą emisję, zmniejszające zużycie surowców pierwotnych, poprawiające efektywność energetyczną, a także pozwalające rozbudować lub zmodernizować sieć ciepłowniczą.

Program „Energia Plus”

Warto wspomnieć, że NFOŚiGW, poza wspieraniem ciepłownictwa powiatowego, kontynuuje w formie Programu „Energia Plus” wcześniejszą inicjatywę pod nazwą „Wsparcie przedsiębiorców w zakresie niskoemisyjnej i zasobooszczędnej gospodarki”. Od 2015 roku dofinansował on przedsięwzięcia ekologiczne, związane z ograniczaniem negatywnego wpływu polskich przedsiębiorstw na środowisko, kwotą blisko 3 miliardów zł. Ponadto do dyspozycji jest również Program priorytetowy „Poprawa jakości powietrza, Część 1) Energetyczne wykorzystanie zasobów geotermalnych”.

Nowy Program stanowi konsolidację obu jego poprzedników. Starano się, aby był bardziej czytelny i jeszcze lepiej dostosowany do potrzeb beneficjentów. Jego zakres tematyczny został

uzupełniony o nowe obszary, dotyczące modernizacji sieci ciepłowniczych i indywidualnych źródeł energii, a także systemy jej magazynowania.

Program „Energia Plus” wspiera przedsięwzięcia z zakresu:

- ograniczenia lub uniknięcia szkodliwych emisji do atmosfery (zarówno związanych ze źródłami spalania paliw, jak i pozostałej działalności przemysłowej),
- zmniejszenia zużycia surowców pierwotnych,
- poprawy efektywności energetycznej,
- nowych źródeł ciepła i energii elektrycznej,
- modernizacji i rozbudowy sieci ciepłowniczych,
- energetycznego wykorzystania zasobów geotermalnych.

Podobnie jak w Programie „Ciepłownictwo powiatowe – pilotaż” w „Energii Plus” oferowane są zarówno pożyczki preferencyjne, pożyczki na zasadach rynkowych, jak i dotacje. Jednak zdecydowanie więcej jest tutaj przeznaczonych środków – alokacja dla tego Programu wynosi bowiem aż 4 miliardy zł.

Z tej kwoty Fundusz będzie udzielał pożyczek preferencyjnych od 1 do 300 milionów zł z oprocentowaniem na poziomie WIBOR 3M + 50 pb (nie mniej niż 2 proc. w skali roku).

W tym przypadku również istnieje możliwość częściowego umorzenia pożyczki – maksymalnie 10 proc. udzielonej pożyczki do 1 miliona zł dla przedsięwzięć z zakresu zmniejszenia zużycia surowców pierwotnych oraz ograniczenia lub uniknięcia szkodliwych emisji do atmosfery dla źródeł spalania paliw o mocach 1–50 MW.

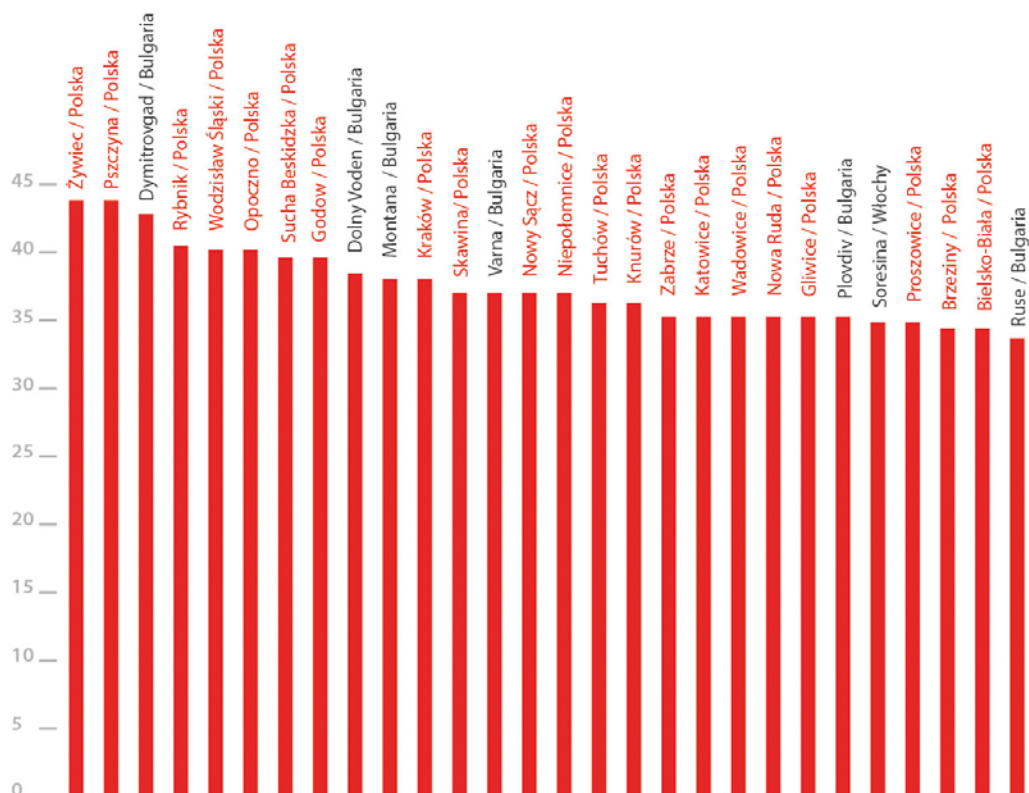
Ogólną zasadą jest udzielanie pożyczek preferencyjnych maksymalnie na 15 lat z możliwością rozłożenia spłaty na 20 lat dla zakresu dotyczącego nowych źródeł ciepła w przypadku, gdy przedsięwzięcie służy utrzymaniu (jako utrzymanie efektywnego systemu ciepłowniczego i/lub chłodniczego uznaje się wdrożenie takiego przedsięwzięcia, którego zaniechanie spowoduje niespełnienie przez dany system ciepłowniczy jednego z warunków wynikających z efektywnego systemu ciepłowniczego i/lub chłodniczego) lub uzyskaniu przez system ciepłowniczy warunków „efektywnego systemu ciepłowniczego”, a co najmniej 30 proc. strumienia wytwarzanego ciepła wykorzystywane jest na cele komunalno-bytowe.

Tym, co różni oba programy, jest zasada przyznawania dotacji w Programie „Energia Plus”. W tym przypadku wsparcie bezzwrotne oferowane jest wyłącznie dla przedsięwzięć wykorzystujących technologię ORC do produkcji energii elektrycznej. Jeśli przedsiębiorstwo spełnia to kryterium, to może uzyskać dotację w wysokości maksymalnie 50 proc. kosztów kwalifikowanych.

Miasta o najbardziej zanieczyszczonym powietrzu w Unii Europejskiej

Średnioroczne stężenie pyłów PM_{2,5} w µg/m³

Źródło: grafika udostępniona przez Danfoss Poland Sp. z o.o., pochodzi z broszury „Jak skutecznie rozwiązać problem SMOGU”

Cichy zabójca – SMOG

Bez obu oferowanych przez Fundusz programów i innych działań wspierających walkę ze smogiem nie ma co liczyć na skuteczną walkę z tym cichym zabójcą. Okazuje się bowiem, że każdy mieszkaniec Warszawy, niemający problemu z nałogiem nikotynowym, przez smog nieświadomie wypala rocznie 1307 papierosów, Dąbrowy Górniczej – 2254 papierosów, Krakowa – 3741 papierosów, a Zakopanego – ponad 4300!

Zespół badaczy opublikował w 2017 roku w naukowym czasopiśmie medycznym „The Lancet” wyniki swojej analizy, z której wynika, że w 2015 roku 4,2 miliona osób zmarło z powodów związanych z wysokim stężeniem pyłów PM_{2,5} – to aż 7,6 proc wszystkich zgonów w tym roku na świecie. Kolejne 2,8 miliona osób zmarło z przyczyn związanych ze spalaniem paliw stałych (np. węgla) w domowych piecach. Naukowcy twierdzą, że smog zabił w tym czasie 6,4 miliona osób, powodując u nich: nowotwory, choroby serca, mózgu i płuc. Przerażające są też statystyki opublikowane przez Europejską Agencję Środowiska, która podaje, że w Polsce przez zanieczyszczone powietrze umiera średnio ponad 48 tysięcy osób.

Dlaczego właściwie smog jest tak niebezpieczny? Pył zawieszony (czyli właśnie smog) ze względu na swoją wielkość – średnica pyłu PM_{2,5} jest ponad 20 razy mniejsza niż średnica ludzkiego włosa – nie zatrzymuje się w gardle, nosie czy tchawicy, ale przedostaje do oskrzeli, oskrzelików, płuc, a dalej – krwiobiegu. Specjaliści z dziedziny kardiologii i chorób wewnętrznych przestrzegają przed szkodliwością smogu przede wszystkim osoby starsze, dzieci, kobiety w ciąży. U zdrowej osoby krótkotrwały pobyt na „powietrzu” w dzień z przekroczonymi normami poziomu pyłów zawieszonych może powodować stany zapalne, podrażnienie spojówek, alergie, zmęczenie, problemy z pamięcią i koncentracją, niepokój, a nawet stany depresyjne. Szczególnie narażone są osoby chore na astmę, u których smog może nasilić schorzenia, a to z kolei – w skrajnych przypadkach, spowodować śmierć.

Niestety, w niektórych polskich miastach nie sposób uniknąć smogu. W 2016 roku dopuszczalne stężenia pyłu PM₁₀ były przekroczone aż w 24 polskich miastach. W Krakowie nawet przez 165 dni w roku wystąpiła taka sytuacja! W kolejnym roku w Brzeszczach średnie miesięczne

stężenie tych pyłów wynosiło 202 µg/m³, a dobowe osiągało nawet 428 µg/m³. Warto w tym miejscu przypomnieć, że zgodnie z Wytycznymi Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) norma średniodobowego stężenia pyłów PM₁₀ wynosi 50 µg/m³. Tym samym np. w Brzeszczach norma została przekroczona o 865 proc. WHO zakłada, że średnie dobowe przekroczenie dopuszczalnej normy może występować przez 35 dni w roku. We wspomnianych Brzeszczach jedynie w styczniu 2017 roku normy zostały przekroczone przez 24 dni. Smutną ciekawostką jest, że według polskich norm poziom alarmowy dla pyłu PM₁₀ wynosi aż 300 µg/m³, a więc kilkakrotnie więcej niż normy WHO.

W tej walce liczy się każdy

Żadne programy, nawet z wielomiliardowym budżetem, nie są w stanie pokonać problemu smogu bez zaangażowania wszystkich mieszkańców. Oczywiście podstawą jest likwidacja indywidualnych, nieefektywnych pieców opalanych węglem i zastępowanie ich bardziej efektywnymi piecami z zamkniętą komorą spalania lub po prostu gazowymi tam, gdzie jest to możliwe.

W wielu gminach – tak jak np. w Mosinie – powołane zostały zespoły do kontrolowania tego, w jaki sposób i czym są ogrzewane domy, a przede wszystkim, czy nie są w nich spalane śmieci. Kontrole przeprowadzają tam strażnicy miejscy, ale władze zachęcają również samych mieszkańców do zgłaszania „podejrzanych kominów”.

Ważne jest nie tylko to, czym pali się w piecach (kategorycznie zakazane jest spalanie w nich śmieci i niskiej jakości węgla, np. miału), ale też to, w jaki sposób to palenie się odbywa. Już od kilku lat zaleca się rozpalanie pieca od góry, dzięki czemu zmniejsza się emisja dymu. Taki sposób rozpalania jest też bardziej ekonomiczny dla domowego budżetu – spala bowiem mniej paliwa.

Palenie od góry jest możliwe w każdym urządzeniu grzewczym wyposażonym we wlot powietrza pod ruszt i wylot spalin nad paleniskiem. Zasadę tę spełniają kominki, 90 proc. kotłów służących do ogrzewania polskich domów oraz piece kaflowe (te większe, mieszczące sporą ilość węgla lub drewna). A jak palić od góry? W Internecie nie brakuje krótkich instrukcji, a nawet filmów, jak zrobić to prawidłowo. Zatem do dzieła!

DOMINIK KRZYSZTOFOWICZ

Nowe szanse dla miast średnich

O roli i znaczeniu miasta decyduje wiele czynników. Wśród nich wymienić można: kapitał ludzki, społeczny, materialny, instytucjonalny oraz lokalizację i dostępność do głównych korytarzy i węzłów transportowych.

Postępująca metropolizacja największych miast (rozumiana jako koncentracja miejsc pracy i ludności w największych ośrodkach miejskich) wpływa na osłabienie roli mniejszych miast.

W Polsce do ośrodków metropolitalnych należą: Warszawa, Kraków, Poznań, Trójmiasto i Wrocław. Pozostałe miasta mają znaczenie regionalne lub lokalne.

Według GUS, w Polsce w 2019 roku jest 940 miast, w tym 302 gminy miejskie oraz 628 miast położonych w gminach miejsko-wiejskich. Miasta średnie stanowią blisko 30 proc. wszystkich miast w Polsce.

Średnim określamy miasto o liczbie mieszkańców powyżej 20 tysięcy (z wyłączeniem miast wojewódzkich) oraz miasta z 15–20 tysiącami mieszkańców, które są stolicami powiatów. Miejscowości wpisujących się w tę definicję jest w Polsce 255.

Analiza Polskiej Akademii Nauk pokazuje, że miasta średnie borykają się z wieloma problemami, które negatywnie wpływają na ich możliwości rozwoju. Podstawowym wyzwaniem jest utrata przez nie funkcji społeczno-gospodarczych. Do tego zjawiska przyczyniły się: deindustrializacja przemysłu, postępujące tendencje polaryzacyjne, koncentracja zasobów i potencjałów w dużych ośrodkach miejskich oraz likwidacja powiązań funkcjonalnych pomiędzy ośrodkami miejskimi. Istotnym problemem miast średnich jest również spadek liczby ludności (głównie w wieku produkcyjnym i wykształconej) oraz starzenie się społeczeństwa (zob. *Delimitacja miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, Polska Akademia Nauk Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania*, 2016).

Pomimo licznych barier rozwojowych, miasta te pełnią ważną rolę w strukturze osadniczej Polski, gdyż:

- łagodzą dysproporcje pomiędzy obszarami rdzenia a peryferii (ośrodki te są elementem pośredniczącym w przenoszeniu impulsów rozwojowych, które generowane są w metropoliach, na niższe poziomy hierarchii osadniczej);
- zwiększają prawdopodobieństwo wystąpienia efektów synergii na skutek dodatkowych korzyści wynikających z połączenia potencjałów rozwojowych różnych miejsc;
- są istotnym elementem zapewnienia spójności społecznej kraju i rozwoju zrównoważonego przestrzennie, zwłaszcza poprzez zagwarantowanie dostępności przestrzennej do usług publicznych (zob. *Potencjał miast średnich w Polsce dla lokalizacji inwestycji BPO/SSC/IT/R&D, ABSL*, 2019).

Przyjęta przez rząd, „Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do roku 2030)” zakłada wzmocnienie terytorialnych potencjałów rozwojowych i specjalizacji, głównie w kierunku aktywizacji gospodarczej, rozwoju lokalnych rynków pracy i mobilizacji zawodowej mieszkańców. W efekcie różnice w poziomie rozwoju gospodarczego podregionów (mierzone poziomem PKB na mieszkańca) nie będą się pogłębiać, a jednocześnie wzrosną dochody ich mieszkańców i samorządów terytorialnych.

Działania realizowane będą w sposób zintegrowany, łącząc interwencje sektorowe i różne źródła finansowania (unijne i krajowe), z uwzględnieniem specyfiki ponadregionalnej, regionalnej, lokalnej i obszarów funkcjonalnych. W sposób szczególny potraktowane zostaną tereny zmagające się z trudnościami o charakterze restrukturyzacyjnym i adaptacyjnym o charakterze regionalnym (Polska wschodnia, Śląsk). W efekcie planowanych interwencji zwiększy się udział inwestycji prywatnych (np. w najsłabszych gospodarczo województwach udział nakładów

inwestycyjnych sektora prywatnego w inwestycjach ogółem zbliży się do średniej krajowej). Ukierunkowana interwencja dla miast średnich, tracących funkcje społeczno-gospodarcze, będzie miała na celu aktywizację ich zasobów i potencjałów oraz zapewnienie trwałych podstaw rozwojowych poprzez wzrost aktywności gospodarczej (szczególnie innowacyjnej) i wzrost poziomu zatrudnienia (głównie w sektorze usług wyższego rzędu). Sprzyjać to będzie stabilizacji i przywracaniu roli średnich miast, jako ważnych centrów aktywności społecznej i gospodarczej w policentrycznym systemie osadniczym. (zob. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)).

PAKIET DLA MIAST ŚREDNICH

Pakiet dla miast średnich przewiduje preferencje dla miast średnich w formie m.in. specjalnie na

ich potrzeby zaplanowanych naborów wniosków w ramach krajowych programów operacyjnych. Budżet Pakietu wynosi niemal 2,5 miliarda zł. Środki te zostaną przeznaczone między innymi na rozwój infrastruktury, aktywizację zawodową osób młodych, realizację programów kształcenia ogólniakademickiego oraz wspieranie rozwoju mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw.

W ubiegłym roku zorganizowano 17 naborów wniosków skierowanych do miast średnich w programach: Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój, Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, Program Operacyjny Inteligentny Rozwój i Program Operacyjny Polska Wschodnia.

Na 2019 rok zaplanowano 10 naborów wniosków, z czego 6 już się zakończyło. W najbliższym czasie zostaną uruchomione następujące nabory wniosków:

Nazwa działania / Typ projektów	Nabór wniosków	Instytucja
Inteligentny Rozwój 2014–2020 3.2.1 Badania na rynek Wsparcie projektów MŚP, obejmujących wdrożenie wyników prac B+R przeprowadzonych przez przedsiębiorcę lub nabytych, prowadzących do uruchomienia produkcji nowych produktów lub usług z zachowaniem preferencji dla KIS.	25 marca – 8 maja 2019	Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości
Inteligentny Rozwój 2014–2020 3.2.1 Badania na rynek Wsparcie projektów MŚP, obejmujących wdrożenie wyników prac B+R przeprowadzonych przez przedsiębiorcę lub nabytych, prowadzących do uruchomienia produkcji nowych produktów lub usług z zachowaniem preferencji dla KIS.	1 października – 31 października 2019	Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości
Polska Wschodnia 2014–2020 1.3.1 Wdrażanie innowacji przez MŚP W ramach poddziałania wspierane będą projekty prowadzące do stworzenia innowacyjnych (na poziomie kraju) produktów poprzez wdrożenie (własnych lub nabytych) wyników prac B+R. W ramach projektu beneficjent będzie mógł współfinansować poszczególne etapy procesu inwestycyjnego mającego na celu wdrożenie innowacyjnego produktu.	30 kwietnia – 14 czerwca 2019	Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości
Wiedza Edukacja Rozwój 2014–2020 3.1 Kompetencje w szkolnictwie wyższym Realizacja programów kształcenia o profilu ogólniakademickim albo praktycznym, dostosowanych, w oparciu o analizy i prognozy do potrzeb gospodarki, rynku pracy i społeczeństwa, zawierających w szczególności: tworzenie i realizację nowych kierunków studiów odpowiadających na aktualne potrzeby społeczno-gospodarcze, dostosowanie i realizację programów kształcenia do potrzeb społeczno-gospodarczych, działania włączające pracodawców w przygotowanie programów kształcenia i ich realizację, wysokiej jakości programy stażowe.	2019 (dokładna data będzie znana w połowie roku)	Narodowe Centrum Badań i Rozwoju

Na szczególną uwagę zasługują dwa nabory zaplanowane w ramach Poddziałania 3.2.1 POIR Badania na rynek. Tylko w pierwszym naborze przewidziano 550 milionów zł dla przedsiębiorców zamierzających inwestować w średnich miastach.

Wsparcie finansowe przeznaczone jest dla projektów dotyczących wdrożenia wyników prac badawczo-rozwojowych, zrealizowanych przez wnioskodawcę samodzielnie lub na jego zlecenie i mających na celu wprowadzenie na rynek nowych bądź znacząco ulepszonych produktów (wyrobów lub usług). Środki można otrzymać na pokrycie wydatków inwestycyjnych, usług doradczych lub eksperymentalne prace rozwojowe.

Minimalna wartość inwestycji (kosztów kwalifikowanych) wynosi 1 milion zł, a maksymalna 50 milionów euro. Możliwy do uzyskania poziom procentowy otrzymanego dofinansowania dla części inwestycyjnej projektu waha się od 30 do 70 proc. w zależności od miejsca realizacji projektu oraz statusu przedsiębiorstwa.

Warto zauważyć, że w tegorocznym naborze zmniejszono minimalną wartość kosztów kwalifikowanych w stosunku do ubiegłorocznego naboru z 5 milionów zł do 1 miliona zł. Zmiana ta powinna zwiększyć grono potencjalnych inwestorów oraz zachęcić przedsiębiorców do realizacji inwestycji o mniejszej skali. W dalszym ciągu jednak innowacyjność pozostaje jednym z podstawowych kryteriów, zgodnie z którymi oceniane są składane projekty.

CO OPRÓCZ WSPARCIA Z FUNDUSZY EUROPEJSKICH?

Pakiet dla miast średnich to nie tylko zaplanowane specjalnie pod ich kątem nabory wniosków ogłaszane w ramach krajowych programów operacyjnych. To także wsparcie dla samorządów oferowane poprzez Fundusz Inwestycji Samorządowych i przeznaczone dla nich produkty w ofercie Banku Gospodarstwa Krajowego.

Fundusz Inwestycji Samorządowych

W ramach Polskiego Funduszu Rozwoju (PFR) działa Fundusz Inwestycji Samorządowych FIZAN. Ma on współfinansować inwestycje realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego (lub podległe im spółki), obejmując lub użytkując akcje albo udziały w spółkach

samorządowych. Fundusz może także wziąć w użytkowanie lub wydzierżawić od samorządu istniejące akcje lub udziały spółek komunalnych, dostarczając w ten sposób środki jednostkom samorządu terytorialnego na realizację innych ważnych przedsięwzięć.

Fundusz w szczególności zaangażowany jest w inwestycje w poniższych sektorach:

- wodociągowo-kanalizacyjnym,
- ciepłowniczym,
- gospodarki odpadami,
- lotnisk regionalnych,
- obiektów infrastruktury sportowej,
- infrastruktury wspierającej biznes,
- infrastruktury miejskiej,
- transportu miejskiego,
- kolejowych przewozów regionalnych,
- infrastruktury drogowej,
- infrastruktury społecznej.

Zgodnie z założeniami, Fundusz skupia się na inwestycjach długoterminowych, angażujących kapitał nawet do 20 lat, jednakże nie dłużej niż do końca czasu trwania Funduszu.

Bank Gospodarstwa Krajowego

Uzupełnieniem Pakietu dla miast średnich jest również szeroka gama produktów i usług świadczonych przez Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK).

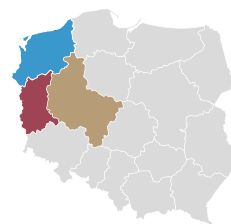
BGK, jako państwowy bank rozwoju, na podstawie upoważnień ustawowych lub przepisów wynikających z dyspozycji rządowych, realizuje zadania o znaczeniu strategicznym dla rozwoju samorządów, m.in. poprzez skierowane do jednostek samorządu terytorialnego fundusze i programy.

W ofercie dla samorządów znajdują się produkty dostosowane do ich potrzeb, łączące różne źródła finansowania: kredyt bankowy, produkty kapitałowe, środki z programów rządowych i unijnych. Obszary działalności samorządu, na które można pozyskać środki z BGK, to między innymi: infrastruktura drogowa, infrastruktura mieszkaniowa, infrastruktura wodno-kanalizacyjna oraz termomodernizacja i rewitalizacja.

MAGDALENA CHOLEWIŃSKA-FALARZ
konsultant Centralnego Punktu
Informacyjnego FE w Warszawie

ZACHODNIOPOMORSKIE

Białogard	Police
Choszczno	Stargard
Goleniów	Szczecinek
Gryfice	Świdwin
Gryfino	Świnoujście
Kołobrzeg	Wałcz
Koszalin	

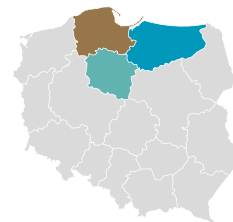

WIELKOPOLSKIE

Chodzież	Ostrów Wielkopolski
Gniezno	Piła
Gostyń	Pleszew
Jarocin	Rawicz
Kalisz	Swarzędz
Koło	Szamotuły
Konin	Śrem
Kościan	Środa Wielkopolska
Krotoszyn	Turek
Leszno	Wągrowiec
Luboń	Września
Oborniki	Złotów

LUBUSKIE

Międzyrzecz
Nowa Sól
Słubice
Świebodzin
Żagań
Żary

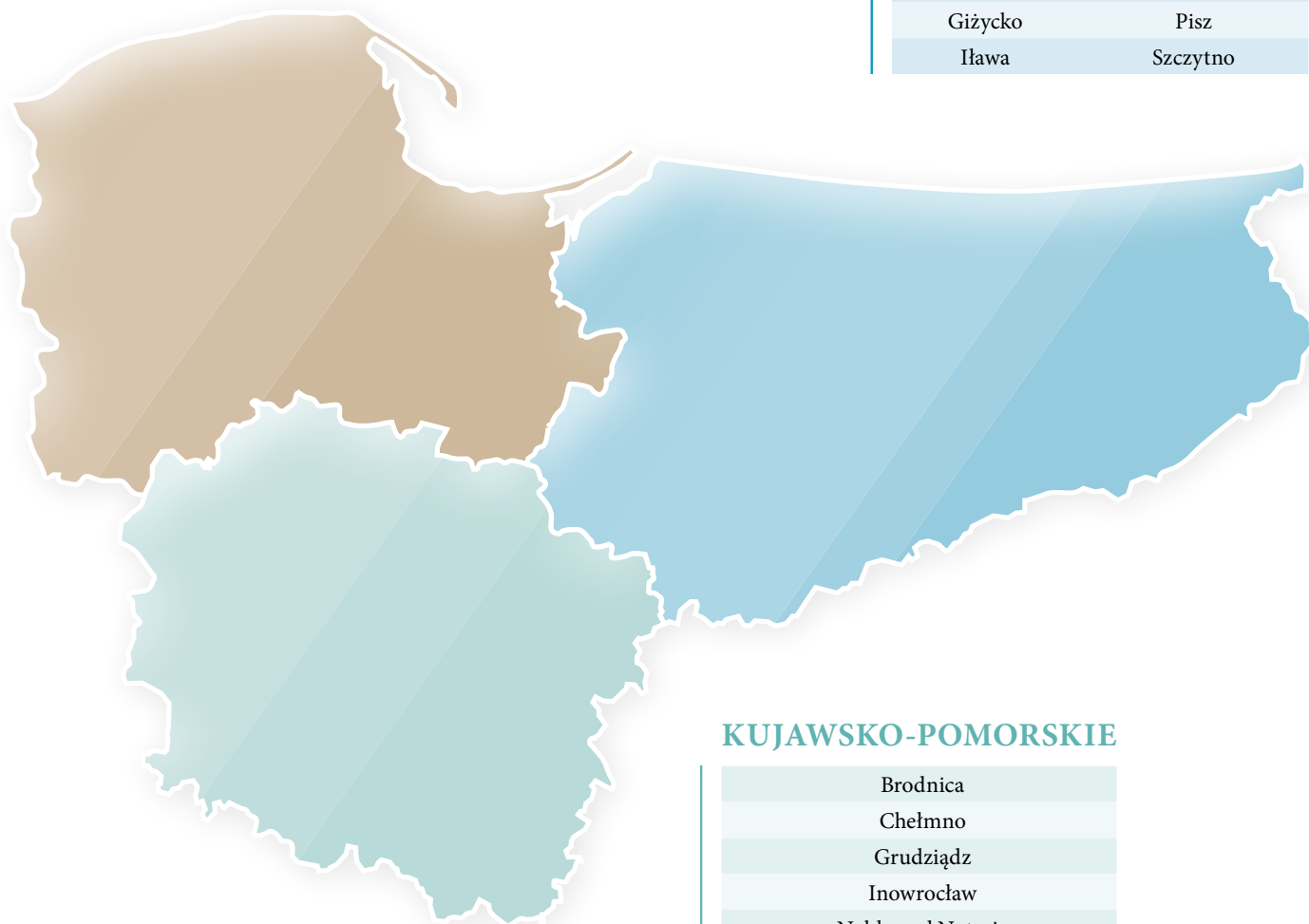

POMORSKIE

Bytów	Reda
Chojnice	Rumia
Gdynia	Słupsk
Kościerzyna	Sopot
Kwidzyn	Starogard Gdański
Lębork	Tczew
Malbork	Wejherowo
Pruszcz Gdański	

WARMIŃSKO-MAZURSKIE

Bartoszyce	Kętrzyn
Braniewo	Lidzbark Warmiński
Działdowo	Mrągowo
Elbląg	Olecko
Elk	Ostróda
Giżycko	Pisz
Iława	Szczytno

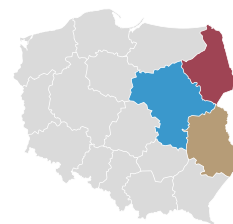

KUJAWSKO-POMORSKIE

Brodnica
Chełmno
Grudziądz
Inowrocław
Nakło nad Notecią
Rypin
Świecie
Włocławek

MAZOWIECKIE

Ciechanów	Piasечно
Garwolin	Piastów
Gostynin	Płock
Grodzisk Mazowiecki	Płońsk
Grójec	Pruszków
Józefów	Przasnysz
Kobyłka	Pułtusk
Kozienice	Radom
Legionowo	Siedlce
Marki	Sierpc
Mińsk Mazowiecki	Sochaczew
Mława	Sokołów Podlaski
Nowy Dwór Maz.	Wołomin
Ostrołęka	Wyszaków
Ostrów Mazowiecka	Ząbki
Otwock	Żyrardów

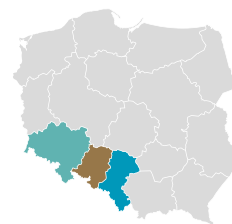

PODLASKIE

Augustów
Bielsk Podlaski
Grajewo
Hajnówka
Łomża
Sokołka
Suwałki
Zambrów

LUBELSKIE

Biała Podlaska
Biłgoraj
Chełm
Hrubieszów
Krasnystaw
Kraśnik
Lubartów
Łęczna
Łuków
Puławy
Radzyń Podlaski
Świdnik
Tomaszów Lubelski
Zamość

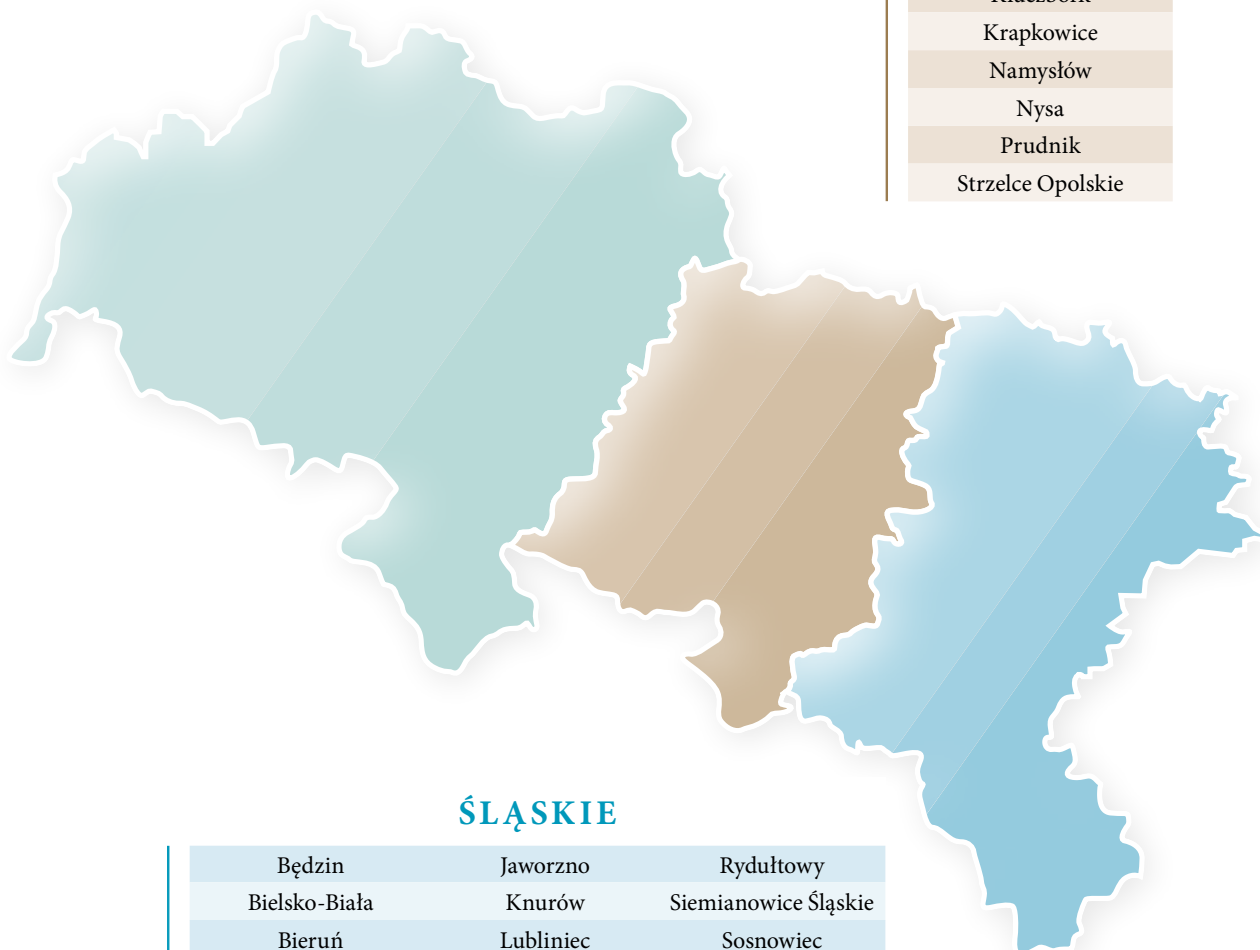

DOLNOŚLĄSKIE

Bielawa	Kłodzko	Polkowice
Bolesławiec	Legnica	Świdnica
Dzierżoniów	Lubań	Świebodzice
Głogów	Lubin	Wałbrzych
Jawor	Nowa Ruda	Ząbkowice Śląskie
Jelenia Góra	Oleśnica	Zgorzelec
Kamienna Góra	Oława	Złotoryja

OPOLSKIE

Brzeg
Kędzierzyn-Koźle
Kluczbork
Krapkowice
Namysłów
Nysa
Prudnik
Strzelce Opolskie

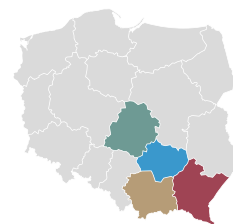

ŚLĄSKIE

Będzin	Jaworzno	Rydułtowy
Bielsko-Biała	Knurów	Siemianowice Śląskie
Bieruń	Lubliniec	Sosnowiec
Bytom	Łaziska Górne	Świętochłowice
Chorzów	Mikołów	Tarnowskie Góry
Cieszyn	Mysłowice	Tychy
Czechowice-Dziedzice	Myszków	Wodzisław Śląski
Czeladź	Orzesze	Zabrze
Czerwionka-Leszczyny	Piekary Śląskie	Zawiercie
Częstochowa	Pszczyna	Żory
Dąbrowa Górnicza	Racibórz	Żywiec
Gliwice	Ruda Śląska	
Jastrzębie-Zdrój	Rybnik	

ŁÓDZKIE

Aleksandrów Łódzki	Ozorków	Skierniewice
Bełchatów	Pabianice	Tomaszów Mazowiecki
Kutno	Piotrków Trybunalski	Wieluń
Łask	Radomsko	Zduńska Wola
Łowicz	Rawa Mazowiecka	Zgierz
Opoczno	Sieradz	

ŚWIĘTOKRZYSKIE

Busko-Zdrój
Jędrzejów
Końskie
Ostrowiec Św.
Sandomierz
Skarżysko-Kamienna
Starachowice
Staszów

MAŁOPOLSKIE

Andrychów	Olkusz
Bochnia	Oświęcim
Brzesko	Skawina
Chrzanów	Tarnów
Gorlice	Trzebinia
Limanowa	Wadowice
Myślenice	Wieliczka
Nowy Sącz	Zakopane
Nowy Targ	

PODKARPACKIE

Dębica	Przemyśl
Jarosław	Przeworsk
Jasło	Ropczyce
Krosno	Sanok
Łańcut	Stalowa Wola
Mielec	Tarnobrzeg
Nisko	

Więcej informacji można znaleźć pod poniższym linkiem:

<https://www.mii.gov.pl/strony/strategia-na-rzecz-odpowiedzialnego-rozwoju/kluczowe-projekty/pakiet-dla-srednich-miast/>

Lepsza jakość życia seniorów i osób niepełnosprawnych w Programie Dostępność Plus

Wśród wielu propozycji konkursów na dotacje dla firm, ogłoszonych w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój, znalazły się wyjątkowe oferty dofinansowania działań dla przedsiębiorstw, planujących przeprowadzić prace badawczo-rozwojowe i wdrożyć uzyskane wyniki z myślą o poprawie jakości życia seniorów oraz osób niepełnosprawnych w obszarze szeroko rozumianej dostępności.

Do współpracy w wybranych konkursach (gdy projekt planowany jest do realizacji w ramach konsorcjum naukowo-przemysłowego) mogą być zapraszane jednostki naukowe, które mają odpowiednie doświadczenie i możliwości realizacji konkretnych działań badawczych. Przedsiębiorcy, zainteresowani udziałem w konkursach z zakresu dostępności, podobnie jak ma to miejsce

również w standardowych zaproszeniach do składania wniosków, muszą zapewnić przynajmniej 15-proc. wkład własny, liczony od kosztów kwalifikowanych projektu.

Dostępność Plus – ważny rezultat w postaci innowacji produktowej

„Konkursy, których głównym celem jest wsparcie przedsiębiorców wdrażających innowacyjne produkty dla osób niepełnosprawnych lub seniorów, ale także osób czasowo mniej mobilnych, np. ruchowo, kobiet w ciąży lub osób z małymi dziećmi, znane jako Dostępność Plus, ogłaszane przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP) są ogłaszane w tym samym terminie, co dotychczasowe standardowe konkursy dla przedsiębiorców” – tłumaczy Anna Forin, dyrektor Departamentu Usług Proinnowacyjnych w PARP. Cechą charakterystyczną konkursów

w ramach Programu Dostępność Plus, w odróżnieniu od standardowych, jest nastawienie przedsiębiorców realizujących takie projekty na ich rezultat – innowację produktową, ułatwiającą użytkownikom końcowym funkcjonowanie w społeczeństwie.

Dwuetapowe „Bony na innowacje dla MŚP – Dostępność Plus”

W ramach Programu Dostępność Plus ogłaszane są konkursy pod nazwą „Bony na innowacje dla MŚP” (działanie 2.3.2 POIR). „To oferta dotacji o charakterze dwuetapowym” – informuje dyrektor A. Forin. – „W pierwszym z etapów przedsiębiorcy mogą ubiegać się o dofinansowanie do zakupu proinnowacyjnych usług badawczo-rozwojowych, w wyniku których powstanie – we współpracy z jednostką naukową – gotowy produkt. Po zakończeniu realizacji przedsięwzięcia – gdy zostanie zaakceptowany przez PARP wniosek o płatność końcową – przedsiębiorcy ci mogą starać się w drugim konkursie o środki na wdrożenie rozwiązań, które były przedmiotem opracowania w pierwszym etapie”.

W obu konkursach – standardowym „Bony na innowacje dla MŚP” oraz rozszerzonym „Bony na innowacje dla MŚP – Dostępność Plus”, ogłoszonych 18 lutego bieżącego roku, przyjmowanie wniosków w wersji elektronicznej rozpoczęło się 20 marca tego roku. Nabór trwa do 28 listopada 2019 roku. „Generator wniosków jest już dostępny. Nie powinno być żadnych problemów ze składaniem aplikacji, nie tylko zresztą w tych konkursach, ale również w pozostałych, oferowanych przez PARP w ramach Programu Dostępność Plus” – zapewnia dyrektor A. Forin.

Konkursy dotyczące drugiego etapu działań projektowych – zarówno standardowy, jak i rozszerzony „Bony na innowacje dla MŚP – etap II” oraz „Bony na innowacje dla MŚP – Dostępność Plus – etap II” – zostały ogłoszone 18 marca bieżącego roku, z terminem rozpoczęcia naborów wniosków w systemie elektronicznym 17 kwietnia tego roku. Nabór będzie prowadzony do 7 stycznia 2020 roku.

Zaangażowanie przyszłych użytkowników

Jak podkreśla dyrektor A. Forin, różnice w konkursach zarówno standardowych, jak i tych ogłaszanych w ramach Programu Dostępność Plus, zatytułowanych „Bony na innowacje dla MŚP – etap I” oraz „Bony na innowacje dla MŚP – etap II”, dotyczą m.in. wytycznych do opisu rezultatów

Przedsiębiorcy, planujący składać wnioski o dofinansowanie w konkursach związanych z wdrażaniem innowacji z ułatwieniami dla osób niepełnosprawnych lub seniorów i posiadający już doświadczenie w realizacji projektów w dotychczasowych konkursach ogłaszanych przez PARP i NCBR, mają ułatwione zadanie. Gros wymagań, zapisanych w dokumentacjach konkursowych, nie zmieniło się – w stosunku do konkursów standardowych, ogłaszanych zresztą równolegle z konkursami w ramach Programu Dostępność Plus. Dotychczasowe doświadczenie wnioskodawców jest dużym atutem na etapie oceny wniosków przez ekspertów. Istotne jest jednak, by w tym przypadku wszelkie działania projektowe ukierunkowane były na wypracowanie oraz wdrożenie innowacji, mających ułatwić codzienną aktywność osobom niepełnosprawnym lub seniorom. **WAŻNE!**

projektów lub włączenia przedstawicieli grup docelowych w testowanie innowacyjnych produktów. „Jednak przedsiębiorcy, którzy mają już na swoim koncie sukcesy w pozyskiwaniu dotacji w ramach tego działania, często nawet nie dostrzegają tych różnic w stosunku do poprzednich naborów, o ile dobrze opiszą koncepcję swojego projektu” – wyjaśnia A. Forin. Nowością są dodatkowe wytyczne w zakresie działań służących zwiększeniu dostępności produktów i usług dla osób niepełnosprawnych lub seniorów oraz zmniejszenie, czy też zupełne wyeliminowanie, barier i nierówności, z którymi na co dzień zmagają się osoby – mniej lub bardziej – wykluczone z codziennej aktywności (np. ruchowo).

Jedną z nowości w kryteriach dla wnioskodawców w ramach Programu Dostępność Plus jest zapis o weryfikacji przedsięwzięcia pod kątem jego zasadności oraz zgodności celów i przedmiotu projektu z założeniami konkursowymi. Zgodnie z regulaminami konkursów, projekty te bowiem muszą przyczyniać się do wdrożenia innowacyjnych produktów lub usług, ułatwiających codzienną aktywność np. osobom z wszelkiego rodzaju niepełnosprawnościami lub seniorom. Na wsparcie mogą liczyć także przedsięwzięcia doskonalące rozwiązania produktowe lub procesowe już istniejące, aby ułatwić codzienną aktywność tych osób. Program ma przyczynić się do poprawy jakości funkcjonowania beneficjentów projektów w społeczeństwie. **WAŻNE!**

„Do odbiorców rozwiązań wdrażanych w projektach realizowanych przez przedsiębiorców w ramach Programu Dostępność Plus, należą – oprócz osób starszych i niepełnosprawnych – również osoby np. o nietypowym wzroście, ale także – z małymi dziećmi oraz mające problem z mobilnością z powodu kontuzji lub np. poruszające się z nietypowym lub dużym bagażem” – mówi A. Forin. – „Mając na uwadze komfort tych osób wnioskodawcy powinni uwzględnić zaangażowanie przyszłych użytkowników w proces testowania lub opiniowania proponowanych rozwiązań, dotyczących nowego lub udoskonalonego produktu, procesu albo projektu wzorniczego (np. w formie ankiety)”.

WAŻNE! Opinia, wyrażona przez potencjalnych użytkowników, będzie miała istotne znaczenie przy ocenie efektywności zrealizowanego projektu i osiągnięcia zakładanego celu.

Innowacyjne „Badania na rynek – Dostępność Plus”

Od 25 marca do 8 maja bieżącego roku trwa nabór w konkursie „Badania na rynek” (działanie 3.2.1 POIR). Wnioskodawcy mają możliwość uzyskania dofinansowania na wdrożenie innowacyjnych produktów powstałych w oparciu o wyniki prac badawczo-rozwojowych i tworzonych z myślą o osobach niepełnosprawnych oraz seniorach. Koszty kwalifikowalne projektu mogą

wynosić od 1 miliona zł do 50 milionów euro. Konieczny jest jednak wkład własny, wnoszony przez beneficjentów z sektora MŚP w wysokości minimum 30 proc. kosztów kwalifikowanych projektu. Wysokość dofinansowania zależy od wielkości firmy składającej wniosek (mikro, mała lub średnia) oraz miejsca realizacji projektu.

Nowe lub ulepszone produkty, będące wynikiem przeprowadzonych prac badawczo-rozwojowych, powinny w istotny sposób przyczyniać się do zwiększenia ich dostępności dla osób z ograniczeniami funkcjonalnymi.

PAMIĘTAJ!

Dofinansowanie można przeznaczyć na wydatki inwestycyjne, jak np. zakup maszyn i urządzeń, które są niezbędne do uruchomienia produkcji konkretnych wyrobów. Możliwe jest także sfinansowanie zakupu nieruchomości (z limitem do 10 proc. kosztów projektu), niezbędnych robót budowlanych, jak również np. nabycie wartości niematerialnych i prawnych w formie patentów, licencji, know-how oraz innych praw własności intelektualnej.

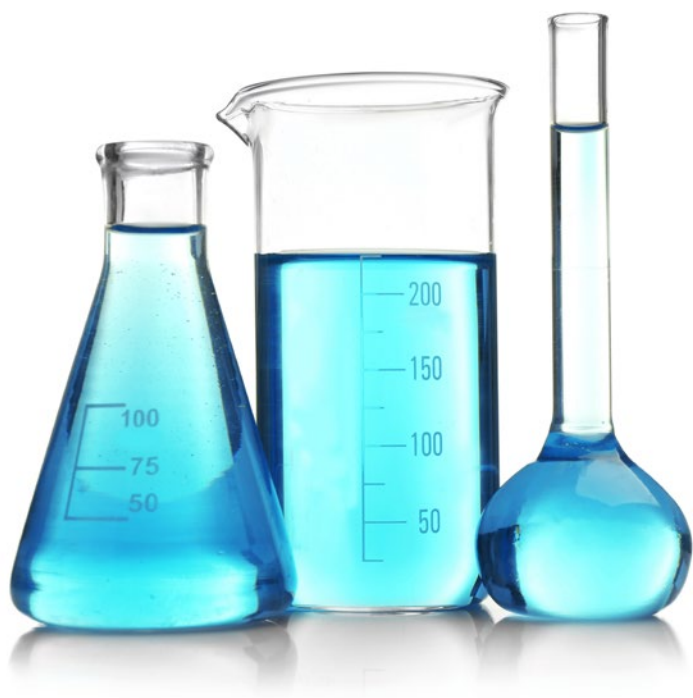
Przedmiotem dofinansowania mogą być również eksperymentalne prace rozwojowe oraz usługi doradcze.

WAŻNE!

Jednym z warunków, które muszą spełnić firmy ubiegające się o dofinansowanie, jest m.in. konieczność zamknięcia jednego roku obrotowego, trwającego przynajmniej 12 miesięcy oraz dysponowanie wynikami prac badawczo-rozwojowych. Kryterium dostępu do konkursu jest też roczny przychód ze sprzedaży.

Wymagający kreatywności i doświadczenia „Design dla przedsiębiorców – Dostępność Plus”

Już 31 stycznia bieżącego roku ogłoszone zostały konkursy „Design dla przedsiębiorców” (działanie 2.3.5 POIR) – standardowy oraz w ramach Programu Dostępność Plus. „Od 4 marca do 31 maja przyjmujemy wnioski w obu naborach, przy czym – jak już wcześniej wspominałam – także tutaj, w przypadku konkursu Dostępność Plus istnieje wymóg wypracowania rozwiązań służących eliminowaniu barier dostępności określonych grup społecznych – seniorów, osób niepełnosprawnych i innych już wymienionych” – informuje dyrektor A. Forin. Dodatkowo wnioskodawcy

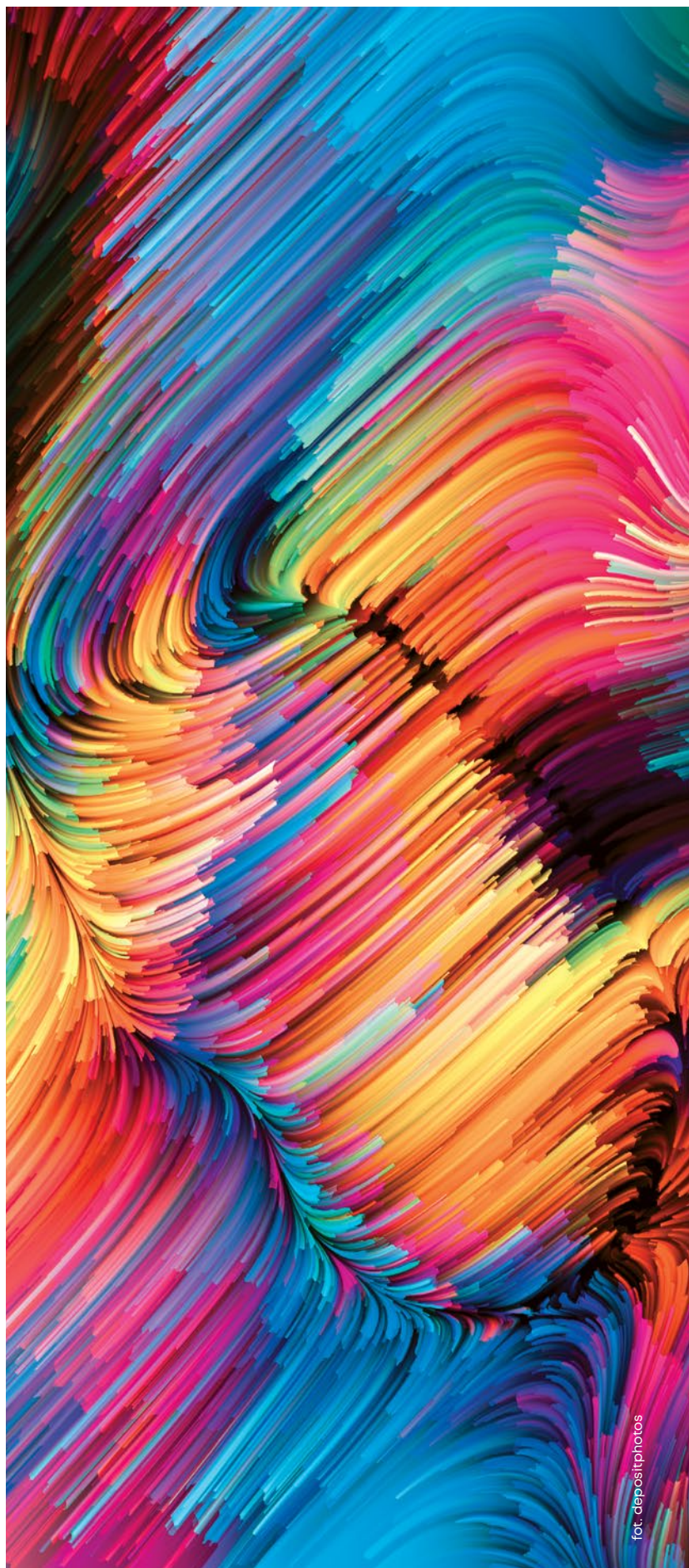
muszą zapewnić – na etapie realizacji projektu i jego zakończenia – informację zwrotną od grup docelowych na temat przydatności wypracowanego rozwiązania w życiu codziennym.

WAŻNE! W konkursie „Design dla przedsiębiorców – Dostępność Plus”, analogicznie jak w tegorocznym konkursie standardowym, oprócz innych wymagań – dotyczących m.in. konieczności wyłonienia wykonawcy, który przeprowadzi przedsiębiorcę przez proces projektowy, realizując określony zakres rzeczowy przedsięwzięcia – wykonawca usługi musi mieć w składzie zespołu realizującego projekt wzorniczy co najmniej jednego profesjonalnego projektanta. Taki projektant ma posiadać określone wykształcenie profilowe, związane ściśle z tematyką wzornictwa oraz doświadczenie w projektowaniu, tzn. w swoim portfolio powinien wskazać przynajmniej trzy projekty wzornicze wzorów przemysłowych, np. sprzętu rtv czy mebli.

Według dyrektora A. Forina, w przypadku konkursu dotyczącego designu, nie tylko standardowego, ale i w ramach Programu Dostępność Plus, istotne znaczenie ma zachęcenie przedsiębiorców do korzystania z usług zespołów projektowych, mających w swym składzie osoby z konkretnym, możliwie jak najbardziej bogatym, doświadczeniem zawodowym i wykształceniem profilowym. „Zależy nam na poprawie jakości świadczonych usług w zakresie designu dla przedsiębiorców i wskazanie, że projekt wzorniczy musi służyć powstaniu innowacji produktowej” – zapewnia dyrektor A. Forin.

PAMIĘTAJ! Przedmiotem projektu musi być innowacja produktowa opracowana na podstawie nowego wzoru. Nie może zatem przedmiotem wniosku być np. wyłącznie stworzenie oprogramowania lub założenie portalu internetowego. Wsparcie finansowo zostaną wyłącznie działania, które dają gwarancję wdrożenia innowacji produktowych.

O dofinansowanie mogą ubiegać się mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa, prowadzące działalność gospodarczą na terytorium Polski, za wyjątkiem Polski wschodniej (czyli województwami: lubelskim, podlaskim, podkarpackim, świętokrzyskim i warmińsko-mazurskim).

fot. depositphotos

Maksymalne dofinansowanie może wynieść 1 125 000 zł, przy czym konieczne jest zapewnienie wkładu własnego w wysokości minimum 15 proc. całkowitej wartości projektu, która może wahać się między 60 tysięcy zł a 1,5 miliona zł.

WAŻNE! W konkursie można uzyskać wsparcie m.in. na: usługi dotyczące profesjonalnego procesu wzorniczego, w tym audyt wzorniczy i otoczenia rynkowego, usługi przygotowania strategii opracowania nowego projektu wzorniczego oraz usługi prototypowania i testów. Możliwy jest również zakup środków trwałych.

Dofinansowanie „szybką ścieżką” na badania i rozwój w Programie Dostępność Plus

Celem konkursu „**Badania przemysłowe i prace rozwojowe realizowane przez przedsiębiorstwa**”, również dotyczącego tematyki Programu Dostępność Plus, jest przeprowadzenie prac badawczo-rozwojowych służących późniejszemu wdrożeniu rozwiązań, które będą poszerzać dostępność dla osób z ograniczeniami fizycznymi. Konkurs, realizowany w trybie „szybkiej ścieżki” (poddziałanie 1.1.1 POIR), jest wdrażany przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju (NCBR).

Został on ogłoszony 28 lutego bieżącego roku, natomiast wnioski przyjmowane są od 1 kwietnia do 1 lipca tego roku.

„Szybka ścieżka” to możliwość składania wniosku o dofinansowanie w konkretnych rundach. Oznacza to, że z końcem każdego kolejnego miesiąca (rundy) złożone w tym czasie aplikacje będą kierowane do oceny. To rozwiązanie wprowadzono, aby wnioskodawcy mogli jak najszybciej otrzymać informację zwrotną na temat oceny ich wniosku oraz rekomendacje ekspertów dotyczące przyznania lub nieprzyznania dofinansowania. Ocena wniosków w konkursie trwa 90 dni, licząc od zamknięcia naboru w danej rundzie.

WAŻNE!

Na uzyskanie dofinansowania będą mogły liczyć przedsiębiorstwa mające na celu rozwiązanie konkretnego problemu lub problemów osób wykluczonych ruchowo oraz stworzenie produktów i technologii istotnie przyczyniających się do zwiększenia dostępności. Dostępność rozumiana jest w tym przypadku jako zniesienie jednej lub więcej barier w otoczeniu tych osób, np. przestrzeni fizycznej, rzeczywistości cyfrowej, systemów informacyjno-komunikacyjnych, produktów czy usług.

W konkursie można również składać wnioski, w ramach których planuje się wykorzystanie istniejących już technologii na potrzeby tzw. użytkowników końcowych, ale poprzez ich nowe, „skrojone na miarę” zastosowanie. Efektem realizacji projektu, dofinansowanego w ramach Programu Dostępność Plus, powinny być innowacje zaspokajające specyficzne potrzeby osób z ograniczeniami (fizycznymi lub poznawczymi), co pozwoli im funkcjonować w otoczeniu na równi z innymi.

WAŻNE! Konkurs jest skierowany do przedsiębiorstw (zarówno MŚP, jak i dużych), konsorcjów przedsiębiorstw lub konsorcjów naukowo-przemysłowych (składających się z maksymalnie trzech podmiotów, w tym minimum jednego przedsiębiorstwa i minimum jednej jednostki naukowej). Podobnie jak w innych konkursach ogłaszanych przez NCBR, złożone propozycje będą oceniane przez niezależnych ekspertów nie tylko pod względem innowacyjności, ale także zapotrzebowania rynkowego, opłacalności wdrożenia oraz sprawdzenia, czy rezultaty projektu służą realizacji zasady dostępności.

Oceniając wniosek, bierze się pod uwagę kwalifikowalność przedsiębiorstwa lub konsorcjum. Ważne są następujące elementy:

- planowane rezultaty projektu, realizujące zasadę dostępności;
- zgodność projektu z zasadą równości szans;
- spełnienie przez projekt kryterium zgodności z Krajową Inteligentną Specjalizacją;
- pozytywny wpływ na zrównoważony rozwój.

Eksperti, oceniający wniosek, przyznawać będą określone punkty (od 0 do 5) m.in. za zaplanowanie prac badawczo-rozwojowych, adekwatnych do osiągnięcia celów projektu oraz prawidłowe określenie kamieni milowych zakładanego przedsięwzięcia. Istotne będzie również przekonanie oceniających – a jest to zadanie wnioskodawcy – co do wyboru np. określonych członków konsorcjum projektowego, w tym zespołu badawczego, który zapewni prawidłową realizację zaplanowanych prac badawczo-rozwojowych. Znaczenie przy ocenie mają również posiadane przez wnioskodawcę, także jako przedstawiciela konsorcjum projektowego, zasoby techniczne, służące realizacji planowanych

w projekcie prac badawczo-rozwojowych. Oceniane będą – także pod kątem nowatorskiego podejścia – zakładane w projekcie rezultaty oraz zapotrzebowanie rynkowe i opłacalność wdrożenia przedsięwzięcia.

Wnioskodawca odpowiada za całość planowanych i realizowanych prac badawczo-rozwojowych także wtedy, gdy planowany projekt ma być realizowany w konsorcjum naukowo-przemysłowym czy konsorcjum składającym się z samych przedsiębiorstw. Umowa konsorcjum jest zabezpieczeniem interesów wnioskodawcy, występującego przed Instytucją Pośredniczącą, czyli NCBR, jako lidera konsorcjum. Jeszcze przed jej podpisaniem warto precyzyjnie ustalić prawa, obowiązki i ewentualne prawne zabezpieczenia partnerów w sytuacji, gdy – na etapie realizacji projektu lub po jego zakończeniu – nie uda się osiągnąć założonego celu projektu, czyli np. wdrożenia wyników projektu w praktyce. Umowa konsorcjum powinna być zgodna z wymogami określonymi w „Zakresie minimalnym umowy konsorcjum”. Nie może także stać w sprzeczności z zapisami umowy o dofinansowanie.

PAMIĘTAJ!

MAGDALENA POKRZYCKA-WALCZAK

Sprawdzimy Twój Eksperymentalny Pomysł, czyli inicjatywa STEP dla przedsiębiorców

Zapytaj o
Fundusze Europejskie

SPRAWDZIMY TWÓJ
EKSPERYMENTALNY
POMYSŁ
WWW.POIR.GOV.PL

Sam pomysł na innowacyjny projekt nie wystarczy, aby zdobyć środki na jego realizację. Wielu przedsiębiorców nie decyduje się na udział w konkursach z uwagi na skomplikowaną procedurę naboru oraz brak doświadczenia w tej materii. Z myślą o nich został stworzony instrument STEP. Przedsiębiorcy zarejestrowani na terenie Polski, którzy mają zamiar realizować projekty badawczo-rozwojowe oraz zainwestować w innowacje, a nie posiadają doświadczenia w pozyskiwaniu Funduszy Europejskich, mogą z niego skorzystać. Celem tego narzędzia jest ułatwienie przedsiębiorcom ubiegania się o wsparcie ze środków Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój. Umożliwia on potencjalnym beneficjentom zweryfikowanie swoich pomysłów biznesowych i lepsze przygotowanie aplikacji. STEP sprawia, że coraz więcej przedsiębiorców decyduje się na złożenie wniosków konkursowych.

Jak aplikować?

To bardzo proste. Wystarczy wysłać drogą elektroniczną wypełniony formularz zgłoszeniowy, który jest udostępniony na stronie www.poir.gov.pl/step oraz przesłać go do odpowiedniego ze względu na miejsce realizacji projektu Punktu Informacyjnego Funduszy Europejskich (z udziału wyłączeni są przedstawiciele firm doradczych).

STEP – zasady działania

W terminie do pięciu dni roboczych od dnia zgłoszenia pomysłu konsultant Punktu Informacyjnego Funduszy Europejskich ocenia, czy projekt nadaje się do dofinansowania w ramach POIR i przekazuje formularz do Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju w celu doboru eksperta. Następnie Ministerstwo wskazuje właściwego eksperta, któremu przekazuje formularz oraz dane teleadresowe do przedsiębiorcy, ułatwiając kontakt. Po ustaleniu formy współpracy i spotkaniu z przedsiębiorcą ekspert branżowy przekazuje raport z analizy mocnych oraz słabych stron pomysłu w kontekście konkretnego działania i konkursu dostępnych w ramach POIR. Każdy raport jest zindywidualizowany pod

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich w Białymstoku
fot. Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego

kątem potrzeb i oczekiwań konkretnego przedsiębiorcy, jego pomysłu i możliwości. W wyniku współpracy z przedsiębiorcą może okazać się, że konieczna jest również analiza finansowa pomysłu, wymagająca zaangażowania dodatkowego eksperta.

Gotowy wniosek, spełniający kryteria w ramach wybranego działania POIR, musi przejść standardową procedurę oceny, właściwą dla danego konkursu.

STEP działa przy współpracy Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju, instytucji wdrażających działania konkursowe w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój, a także Sieci Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich (PIFE). Angażuje ponad dwustu ekspertów z całego kraju, posiadających doświadczenie w ocenie wniosków składanych do konkursów.

STEP – pierwsze efekty

Do tej pory w ramach instrumentu STEP złożono ponad 165 formularzy, a ich liczba wciąż rośnie. W 2019 roku odnotowano ich 37. Najwięcej formularzy zgłoszeniowych zostało wysłanych z województw: mazowieckiego, dolnośląskiego

Warto pamiętać, że:

- każdy pomysłodawca może skierować do analizy w ramach I ścieżki Instrumentu STEP więcej niż jeden pomysł na projekt,
- udzielana pomoc w ramach inicjatywy STEP jest bezpłatna i otwarta dla wszystkich zainteresowanych,
- nabór formularzy odbywa się w trybie ciągłym i trwa do odwołania.

i śląskiego. Ponad jedenastu przedsiębiorców zdecydowało się na pogłębioną analizę finansową.

Wszelkie informacje oraz formularz zgłoszeniowy dostępne są na stronie: <http://www.poir.gov.pl/strony/o-programie/sprawdzimy-twoj-eksperymentalny-pomysl-step/>

URSZULA MATUSIAK
konsultant Centralnego Punktu
Informacyjnego FE w Warszawie

Inteligentna strategia dla rozwoju regionu Morza Bałtyckiego

Program Interreg Południowy Bałtyk (ang. Interreg South Baltic Programme) jest elementem wdrożonej „Strategii Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego (SUERMB)”. W ramach tej strategii instytucje z regionu Morza Bałtyckiego wspólnie realizują projekty, które mają na celu:

- ochronę morza (ang. Save the Sea),
- poprawę połączeń w regionie (ang. Connect the Region),
- wzrost dobrobytu (ang. Increase Prosperity).

Status projektów flagowych (ang. Flagship Project) posiadają przedsięwzięcia o charakterze strategicznym. Służą one opracowaniu kluczowych rozwiązań i wykorzystują nowe metodologie oraz najlepsze praktyki. Są powiązane z najważniejszymi inwestycjami o znaczeniu regionalnym.

W ramach Programu Interreg Południowy Bałtyk realizowanych jest 7 projektów flagowych.

Projekty Morpheus i BioBIGG dotyczą inwestycji wspierających zielone technologie. Działania skupiają się na ochronie ekosystemu i poprawy stanu wód Bałtyku.

Pierwsza inicjatywa – Morpheus – ma na celu rozwiązanie problemu zanieczyszczenia farmaceutycznego w obszarze Morza Bałtyckiego. Substancje farmaceutyczne stanowią zagrożenie dla środowiska wodnego, gdyż mogą skutkować utratą różnorodności biologicznej, a także zagrożeniem dla zdrowia ludzkiego. Działania w ramach projektu obejmują udoskonalenie systemów oczyszczania ścieków, a także szkolenia dla ich operatorów oraz dla pracowników laboratoriów.

Drugi projekt – BioBIGG – rozwija procesy przetwarzania biomasy, czyli odpadów z produkcji rolnej, leśnej i rybołówstwa. Przetwarzanie odpadów naturalnych stwarza atrakcyjne możliwości biznesowe dla małych i średnich przedsiębiorstw. Produkcja energii odnawialnej przyczynia się do zmniejszenia zanieczyszczenia. Przykładem może być wytwarzanie biogazu (metanu) ze sfermentowanych buraków cukrowych. Biogaz może być wszechstronnie wykorzystywany jako paliwo do ogrzewania, gotowania oraz w generatorach prądu.

Projekt Interconnect skupia się na rozbudowie infrastruktury transportu publicznego i dostosowaniu jej do podróży regionalnych oraz międzynarodowych. Celem przedsięwzięcia jest podniesienie komfortu podróży środkami lokomocji innymi niż samochód. Jednym z ostatnich udogodnień, oddanych do użytku pasażerom autobusów w hrabstwie Blekinge w Szwecji, jest kanał informacyjny. Buss-TV pokazuje pasażerom dane o ruchu drogowym w czasie rzeczywistym, prezentuje najciekawsze wiadomości i szczegóły dotyczące interesujących miejsc na trasie autobusu. Ponadto nowe informacje o ruchu drogowym pomagają pasażerom zaplanować kolejny etap podróży, gdy autobus zbliża się do punktu przesiadki. Informacje Buss-TV są również dopasowywane geograficznie. Przykładem mogą być ekrany telewizyjne w autobusach linii nr 6, łączącej centrum Karlskrony z terminalem promowym, zachęcające do skorzystania z połączenia komunikacyjnego drogą morską z Gdynią.

InnoAquaTech to projekt wprowadzający przyjazne dla środowiska technologie produkcji białka

zwierzęcego. Istotne są tu dwa terminy – akwakultura i akwatonika.

Pierwszy z nich oznacza pozyskiwanie żywności z wybranych rodzajów organizmów wodnych, a drugi kryje za sobą kombinację upraw zwierząt oraz roślin wodnych w tym samym, symbiotycznym środowisku. W przypadku InnoAquaTech terminy te odnoszą się do hodowli krewetek, ryb i alg.

Zrównoważony ruch turystyczny w obszarze Programu rozwijają dwa projekty flagowe – **Baltic Sea Tourism Center** oraz **Attractive Hardwoods**, które promują aktywną turystykę międzynarodową w regionie oraz jego walory przyrodnicze i kulturowe. Oba projekty działają na zasadach partnerstwa. Pierwszy z nich wspiera jednostki związane z przemysłem turystycznym, a drugi – organizacje z sektorów leśnictwa, ochrony przyrody i turystyki.

Baltic Sea Tourism Center to centrum wiedzy specjalistycznej z zakresu rozwoju turystyki w regionie Morza Bałtyckiego. Zostało ono założone w celu poprawy komunikacji pomiędzy organizacjami turystycznymi oraz dla zacieśnienia współpracy międzyregionalnej. W ofercie znajdują się liczne szkolenia i warsztaty rozwojowe dla osób działających w dziedzinie turystyki.

W ramach projektu Attractive Hardwoods na leśnych terenach Polski, Litwy i Szwecji powstały pilotażowe atrakcje turystyczne, służące wzmocnieniu dziedzictwa naturalnego oraz kulturowego. Warto wymienić tutaj piesze i rowerowe szlaki turystyczne (niektóre z aplikacjami mobilnymi), ścieżki edukacyjne dla dzieci, bazy obserwacji ptaków z przewodnikami audio oraz ogród botaniczny w Marszewie (który jednocześnie jest głównym ośrodkiem edukacyjnym Nadleśnictwa Gdańsk).

Instytucje wdrażające projekty tworzą grupy (tzw. klastry), w których zarówno sektor edukacyjny, jak i biznesowy współdziałają ze sobą. Skupiają się one na tworzeniu dogodnych warunków dla wzrostu dobrobytu w regionie. Często działają w obszarze edukacji. Przykładem takiego projektu jest **BBVET**, którego głównym założeniem jest zwiększenie integracji biznesowej poprzez wspólną edukację. Projekt ten realizuje międzynarodowy cykl szkoleń zawodowych z zakresu mechatroniki oraz nowoczesnych technologii.

Podmioty działające na rzecz realizacji założeń „Strategii Unii Europejskiej dla Regionu Morza

Bałtyckiego (SUERMB)” wspólnie podejmują wyzwania i rozwiązują problemy tego obszaru, wdrażając konkretne przedsięwzięcia, prowadzące do zwiększenia spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej regionu. Instytucje te co roku spotykają się na Forum SUERMB – największym i najważniejszym wydarzeniu, które sprzyja nowoczesnemu podejściu do współpracy.

W tym roku jubileuszowa, pięćdziesiąta edycja Forum odbędzie się w Gdańsku 12–13 czerwca pod hasłem „Gospodarka obiegu zamkniętego oraz gospodarka współdzielenia jako odpowiedź na wyzwania środowiskowe i demograficzne”.

Głównym organizatorem wydarzenia jest Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, wspólnie z Subregionalną Organizacją Współpracy Państw Morza Bałtyckiego (BSSSC) pod przewodnictwem Norwegii, we współpracy z Ministerstwem Spraw Zagranicznych RP i Komisją Europejską. Uczestnicy Forum wezmą udział w licznych panelach dyskusyjnych i seminariach.

Program Południowy Bałtyk pełni rolę koordynatora seminarium zatytułowanego „Symbioza przemysłowa jako klucz do gospodarki obiegu zamkniętego w regionie Morza Bałtyckiego”. Do panelu dyskusyjnego zostali zaproszeni przedstawiciele projektów z programów: Południowy Bałtyk, Szwecja–Dania–Norwegia, Polska–Rosja oraz Środkowy Bałtyk, a także eksperci ze świata nauki, biznesu, władz regionalnych i lokalnych, aktywnie uczestniczący w realizacji przedsięwzięć na rzecz rozwoju Regionu Morza Bałtyckiego. Program Południowy Bałtyk będą reprezentować projekty **UBIS** (oszczędzanie energii i ponownego wykorzystania odpadów energetycznych), **BioBiGG** (przetwarzania biomasy), **WASTEMAN** (zarządzanie gospodarką odpadów komunalnych), **CAR** (pojazdy elektryczne) oraz **RBR** (obniżanie ilości zanieczyszczeń wód Morza Bałtyckiego).

Zapraszamy do zapoznania się z bardziej szczegółowymi informacjami na naszej stronie internetowej: <https://southbaltic.eu>.

KATARZYNA SEMPOŁOWICZ-LIPSKA
Wspólny Sekretariat Programu
Interreg Południowy Bałtyk

Łączy nas Bug
– utworzenie
dwóch
transgranicznych
kajakowych
szlaków
turystycznych

fot. „Brest Transboundary Infocentre”

Ochrona dziedzictwa kulturowego, historycznego i przyrodniczego na granicach Unii Europejskiej

Na terenach przygranicznych, obejmujących swoim zasięgiem obszar w Polsce oraz w krajach sąsiedzkich, które nie należą do Unii Europejskiej, realizowane są w unijnym okresie programowania 2014–2020 dwa programy:

- Program Współpracy Transgranicznej Polska–Białoruś–Ukraina,
- Program Współpracy Transgranicznej Polska–Rosja.

Programy te mają wspomagać rozwój wzdłuż zewnętrznych granic Unii Europejskiej, niwelować różnice w standardzie życia mieszkańców, a także sprostać wspólnym transgranicznym wyzwaniom.

Jeden z czterech priorytetowych obszarów, na który jest przeznaczane unijne dofinansowanie w ramach obu programów, dotyczy propagowania i ochrony dziedzictwa kulturowego, historycznego oraz przyrodniczego przygranicznych

regionów, a także wzmacniania ich powiązań kulturowych i współpracy, jak również promocji tych regionów. Wsparcie skupia się przede wszystkim na rozwoju transgranicznych potencjałów (kulturowych, historycznych, przyrodniczych) oraz na rozwoju turystyki po obu stronach polskiej granicy. Z przeznaczonej na ten cel puli środków skorzysta zarówno infrastruktura, jak i cały sektor kultury oraz turystyki.

Warunkiem otrzymania dofinansowania jest partnerstwo zawarte między instytucjami z poszczególnych krajów, których dany program dotyczy, a efektem projektów ma być pozytywny wpływ na obszary przygraniczne i ich społeczności.

Zachęcamy do zapoznania się z projektami, które będą realizowane w najbliższym czasie w ramach obu programów.

PROGRAM POLSKA-BIAŁORUŚ-UKRAINA

Program Polska-Białoruś-Ukraina jest pod względem budżetu największym programem transgranicznym na lądowych granicach Unii Europejskiej, który od piętnastu lat wspiera procesy rozwojowe na pograniczu Polski, Białorusi i Ukrainy.

W październiku 2017 roku Wspólny Komitet Monitorujący w trakcie posiedzenia w stolicy Białorusi w Mińsku zatwierdził wyniki pierwszego naboru wniosków z zakresu dziedzictwa. Złożono 352 koncepcje projektów, a następnie 146 pełnych wniosków aplikacyjnych, z których 17 zostało wybranych do realizacji. Za łączną pulę **ponad 33 milionów euro** konserwacji doczeka się kilka zapomnianych, ale ważnych historycznie budynków, powstaną nowe szlaki turystyczne, a kilka polskich i zagranicznych gmin zyska nową kanalizację i oczyszczalnię ścieków, które wspomogą zachowanie dziedzictwa naturalnego.

Pierwotny budżet na przedsięwzięcia związane z dziedzictwem wynosił ponad 6 mln euro mniej, ale ze względu na ogromną liczbę zgłoszeń decyzją Komitetu przesunięto środki w ramach Programu. Dzięki temu sfinansowanych zostanie 17 projektów wybranych z ponad 350 aplikujących o środki. Wśród szczęśliwców znalazły się dwa projekty polsko-białorusko-ukraińskie, pięć polsko-białoruskich i dziesięć polsko-ukraińskich. Liderami aż czternastu z nich są instytucje z Polski i to do nich trafi ponad połowa wszystkich środków – 17 mln euro.

Dzięki dofinansowaniu zainicjowane zostaną wspólne transgraniczne wydarzenia kulturalne i promocyjne, zyskają infrastruktura i usługi turystyczne, turystom zaoferowane zostaną nowe produkty, a personel zajmujący się turystyką dostanie szansę uczestnictwa w szkoleniach oraz udziału w wymianie zagranicznej.

Najdroższym spośród wybranych do realizacji przez Wspólny Komitet Monitorujący jest projekt „Przywrócenie wspólnego dziedzictwa kulturowego bazą dla transgranicznej współpracy młodzieży i grup twórczych z Polski i Białorusi”, realizowany przez gminę Puchaczów oraz białoruski rejon miasta Liachawičy. Polski lider projektu dostanie na ten cel prawie 2,4 miliona euro. Dofinansowanie pokryje remont dwóch dworców. Na Białorusi w miejscowości Hrušaŭka

(Hruszówka) zostanie odnowiony dwór polskiego patrioty z XVIII wieku, uczestnika konfederacji barskiej – Tadeusza Rejtana. Historia rezydencji Rejtanów sięga XVI wieku, kiedy to dwór należał

fol. Bohdan Datsko

do rodu Radziwiłłów. Majątek odwiedzali w czasach jego świetności Julian Ursyn Niemcewicz, Eliza Orzeszkowa, Jan Bułhak. Tu też urodził się i spędził ostatnie lata swojego życia Tadeusz Rejtan. W Polsce w Ciechankach Łańcuchowskich będą natomiast poddane renowacji zabytkowe zabudowania XIX-wiecznego dworku rodziny Lachertów, a otaczający je 10-hektarowy park zostanie ogrodzony. Bohdan Lachert był jednym z najwybitniejszych polskich architektów okresu międzywojennego i to on odpowiadał za przebudowę modernistycznego dworu swojego ojca Wacława. W dworku rodziny Lachertów powstanie Centrum Pracy Kreatywnej i Muzeum Bohdana Lacherta. Dworek Rejtana zostanie wzbogacony o infrastrukturę w zakresie działalności kulturowej. Samorządy wspólnie zrealizują też działania miękkie w zakresie promocji dziedzictwa regionów i odrestaurowanych dworców (oznaczenia drogowe, ulotki, film promocyjny).

Świat karpaccich rozet – działania na rzecz zachowania kulturowej unikalności Karpat

Prawie taką samą kwotę Unia Europejska przeznaczy na realizację najwyższej ocenionego przez Wspólny Komitet Monitorujący projektu „Uruchomienie centrów pracy z młodzieżą w Miejscu Piastowym i Skole – dziedzictwo kulturowe i historyczne regionu rzeszowskiego i lwowskiego jako podstawa wartości edukacyjnych Ojca Bronisława Markiewicza”.

Lider projektu Dom Macierzysty Zgromadzenia Św. Michała Archanioła (beneficjent z Polski) za otrzymane pieniądze wybuduje i wyposaży Centrum Dziedzictwa i Kultury „Michał” w Miejscu Piastowym, w którym powstaną 44 miejsca noclegowe, sale konferencyjne, sala teatralna, a także zaplecze gastronomiczne.

Roztocze to bez wątpienia perła przyrodnicza Polski wschodniej. Nie brakuje tu rzadkich gryzoni, płazów, gadów i ptaków, z których część jest zagrożona w skali światowej. Zachwyca również zróżnicowana roślinność. Niestety, nie wszyscy są świadomi tych walorów polsko-ukraińskiego regionu, a ci, którzy na Roztocze docierają, zastają niestety infrastrukturę techniczną, która czasy świetności ma już dawno za sobą.

O zmianę na lepsze wspólnie powalczy strona polska i ukraińska za sprawą projektu **„RoweLove Roztocze – razem pomimo granic”** i dofinansowaniu w wysokości **około 1,8 miliona euro.**

Lider projektu gmina Zamość, wspólnie z innymi polskimi oraz ukraińskimi partnerami, ma sprawić, że marka „Roztocze” będzie bardziej rozpoznawalna, a turyści bardziej zadowoleni

fot. Województwo podkarpackie

RoweLove
Roztocze – razem
pomimo granic

z tego, co region im oferuje. A oferować będzie wiele, bo oprócz promocji projekt przewiduje budowę i ulepszenie – między innymi poprzez oznakowanie – tras rowerowych o łącznej długości 327 kilometrów. Przy ścieżkach ma powstać także kilkanaście punktów obsługi rowerzystów i ponad dwadzieścia punktów napraw rowerów. W Polsce i na Ukrainie zostaną też stworzone centra edukacji.

Polskę i Ukrainę – oraz Białoruś – dzięki Funduszom Europejskim w ramach projektu „Łączy nas Bug – utworzenie dwóch transgranicznych kajakowych szlaków turystycznych” połączy kolejny szlak, w tym wypadku poprowadzony drogą wodną po Bugu i jego dopływach.

Turystom, którzy zechcą podróżować przez wschodnie granice kajakiem, zostanie udostępnionych 800 km wytyczonych i – co najważniejsze – dobrze oznakowanych szlaków z miejscami wypoczynkowymi oraz wieżami obserwacyjnymi. Gmina Drohiczyń otrzyma na połączenie szlakiem kajakowym trzech państw **ponad 1,2 miliona euro.** Z tej kwoty uruchomione zostaną również centra turystyki kajakowej w Drohiczyń, Bielinie (Białoruś) i Sokalu (Ukraina). Nie zabraknie spływów kajakowych, organizowanych wspólnie z zagranicznymi partnerami, spotkań edukacyjnych i filmu promującego szlak.

Ciekawy szlak powstanie również w ramach projektu **„Bliźniacze klasztory: Węgrow i Rawa Ruska – wykorzystanie potencjału dziedzictwa historycznego zakonu reformatów dla rozwoju turystyki i życia społeczno-kulturalnego w Polsce i Ukrainie”.** Przy okazji rewitalizacji i przystosowania do celów turystycznych dwóch bliźniaczych klasztorów z początku XVII wieku w Węgrowie i Rawie Ruskiej (Ukraina) powstanie „Szlak klasztorów poreformackich” z przewodnikami i mapami (również w wersji elektronicznej). W wyniku realizacji przedsięwzięcia w klasztorach utworzone zostaną Centrum Dialogu w Węgrowie i Rodzinny Dom Dziecka w Rawie Ruskiej. Za realizację projektu odpowiada Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Piotra z Alkantary i św. Antoniego z Padwy w Węgrowie.

Szlak Tyzenhauza powstanie z kolei w ramach realizowanego przez gminę Sokółka, wspólnie z białoruskimi partnerami, projektu **„Szlakiem Tyzenhauza – utworzenie szlaku turystycznego w celu promocji dziedzictwa kulturowego i historycznego dwóch miast Sokółka i Grodna”.** Antoni Tyzenhauz był przyjacielem Stanisława Augusta Poniatowskiego i – za jego czasów – podskarbisem litewskim. Uprzemysławiając okolice Grodna (zbudował 50 dużych manufaktur królewskich płócien, konfekcji, powozów), zaznaczył swoją pozycję w historii tego regionu. Niestety, nie był najlepszym ekonomistą i wiele z tych manufaktur zbankrutowało. Pozostało

jednak dziedzictwo Tyzenhauza, i to je ma promować transgraniczna trasa turystyczna „Tyzenhauz Trail” Sokółka-Grodno. W ramach projektu zakupione zostaną również rowery dla turystów, planujących przebyć szlak. Powstanie też mapa i książka na temat podskarbiego.

Mogłoby się wydawać, że projekty z zakresu dziedzictwa mogą wspierać jedynie kulturę, zabytki i turystykę. Nic bardziej mylnego, bo Wspólny Komitet Monitorujący nie zapomniał, że równie ważne jest zachowanie i ochrona dziedzictwa naturalnego. Doskonały przykład w tym obszarze stanowią dwa projekty. Jeden jest realizowany przez gminę Solina z partnerem z Ukrainy, a drugi przez gminę Kuźnica – z partnerem pochodzącym z Białorusi. Dzięki obu zyska nie tylko środowisko, ale i mieszkańcy.

Pierwszy z projektów – **„Ochrona wód Jeziora Solińskiego i wód leczniczych kurortu Schodnica – wspólne wyzwanie i szansa zachowania i wykorzystania potencjału dziedzictwa naturalnego”** – to przede wszystkim budowa dwóch oczyszczalni ścieków w Schodnicy (Ukraina) i systemu kanalizacji w trzech miejscowościach na terenie gminy Solina. W Solinie trwają już prace budowlane przy układaniu rur kanalizacyjnych. Wykonywany jest też przewiert pod rzeką Solinka. Jeśli wszystko dalej będzie szło zgodnie z planem, to do końca maja przyszłego roku przedsięwzięcie po stronie polskiej zostanie zakończone.

Drugi projekt – zatytułowany **„Poprawa zdolności do ochrony i promocji dziedzictwa naturalnego w Gminie Kuźnica i Rejonie Berezowskim poprzez wspólne inicjatywy w obszarze transgranicznym”** – jest realizowany przez Kuźnicę wspólnie z rejonowym komitetem wykonawczym miasta Biaroza (pol. Bereza). Zakłada on modernizację oczyszczalni ścieków w Kuźnicy i Berezie oraz zastąpienie starszych technologii – nowoczesnymi i bardziej efektywnymi. Oba projekty, poza infrastrukturą, przewidują też działania

miękkie. W Kuźnicy realizowana będzie kampania „Myśl eko” w formie warsztatów oraz kampanii internetowej, skierowanej do mieszkańców po obu stronach granicy. Partnerzy wymienią się swoją wiedzą i doświadczeniem na temat zarządzania środowiskiem oraz wdrażania projektów transgranicznych. Odbędą się dwie konferencje, służące podniesieniu świadomości ekologicznej uczestników i promocji dziedzictwa przyrodniczego. Działania o podobnym charakterze przewiduje również projekt z Soliny.

To jednak nie wszystko, bo projekt w zakresie ochrony dziedzictwa naturalnego realizuje również gmina Zagórz i Dobromilska Rada Miejska z Ukrainy. Partnerzy – świadomi, że nie sposób ochronić rzeki San bez wspólnych działań – postanowili podjąć wspólną walkę o zminimalizowanie jej zanieczyszczenia w ramach projektu **„Natura bez granic – zachowanie wspólnego dziedzictwa naturalnego w gminach Dobromil (Ukraina) i Zagórz (Polska)”**. Występuje tu wiele cennych gatunków roślin i zwierząt, a sama rzeka posiada ogromny potencjał turystyczny, którego wykorzystanie nie jest w pełni możliwe ze względu na przedostające się z gospodarstw domowych ścieki (niestety, wciąż nie wszystkie domy wyposażone są w szczelne szamba). Aby to zmienić, w gminie Zagórz ma powstać aż 27 km kanalizacji sanitarnej. W Dobromilu powstanie ok. 4,5 km kanalizacji oraz oczyszczalnia ścieków. Tu także zostanie opracowana strategia ochrony dziedzictwa naturalnego. Partnerzy szacują, że dzięki podjętym inicjatywom liczba turystów w tym rejonie wzrośnie o ponad 25 proc.

Zachęcamy do zapoznania się z informacjami na stronie internetowej: <https://www.pbu2020.eu/pl>.

DOMINIK KRZYSZTOFOWICZ

Świat karpaccich rozet – działania na rzecz zachowania kulturowej unikalności Karpat

III posiedzenie
Wspólnego
Komitetu
Monitorującego
PL-RU
fot. WST PL-RU

PROGRAM POLSKA-ROSJA

Podczas posiedzenia Wspólnego Komitetu Monitorującego Programu Polska-Rosja w Swietłogorsku w styczniu bieżącego roku zatwierdzono 12 projektów, dotyczących ochrony dziedzictwa historycznego, naturalnego i kulturowego. Wybrane projekty otrzymają łącznie **13,7 milionów euro** dofinansowania ze środków Unii Europejskiej i Federacji Rosyjskiej. Są to przedsięwzięcia wybrane z 57 aplikacji w temacie „dziedzictwo”, cieszącym się największą popularnością podczas pierwszego naboru wniosków w Programie.

projektów zaplanowano m.in. prace infrastrukturalne w muzeach, zamkach i obiektach historycznych, jak np. renowację zabytkowego zamku w Olecku, remont muru Carnota okalającego Twierdzę Boyen w Giżycku, przeprowadzenie prac konserwatorskich i budowlanych w Muzeum „Bramy Frydlandzkiej” w Kaliningradzie, oświetlenie budynku Muzeum Archeologiczno-Historycznego w Elblągu czy wykonanie prac budowlanych. Ponadto zostanie zakupiony sprzęt i eksponaty do Wielkiego Młynu w Gdańsku, w którym przedstawiciele Muzeum w Gdańsku planują stworzyć stałą ekspozycję bursztynu. W projekcie przygotowanym przez przedstawicieli Narodowego Muzeum Morskiego w Gdańsku oraz Muzeum Światowego Oceanu w Kaliningradzie będzie przeprowadzona renowacja dwóch historycznych statków – Sołdek i Witiaż.

W miastach Laduszkin i Młynary zostaną natomiast utworzone parki miniatur, w których będzie można obejrzeć makiety obiektów historycznych oraz kulturowych, charakterystycznych dla obu miejscowości. W Kaliningradzie planowane jest przeprowadzenie rewitalizacji ogrodu zoologicznego, natomiast w Muzeum Budownictwa Ludowego w Olsztynku powstanie nowa ekspozycja. W kolejnym zatwierdzonym projekcie zostaną zaadaptowane pomieszczenia Elckiego Centrum Kultury w Elku na potrzeby pracowni fotograficznych i muzycznych oraz galerii, a także zostanie zakupiony sprzęt do nowych pomieszczeń. Po rosyjskiej stronie granicy planowana jest naprawa dachu teatru w Tylży.

Sołdek
fot. Narodowe Muzeum
Morskie w Gdańsku

Aktywnymi beneficjentami w Programie są przedstawiciele instytucji, których podstawowym celem jest promocja lokalnej kultury i ochrona dziedzictwa historycznego. Wśród działań przewidzianych w ramach wspartych

We wspartych projektach przewidziane są także działania o charakterze miękkim, integrujące polską i rosyjską społeczność. Beneficjenci zorganizują różnego rodzaju festiwale, konferencje, warsztaty oraz wymiany młodzieży. Powstanie polsko-rosyjska publikacja ze wspólną ofertą turystyczną województwa warmińsko-mazurskiego, województwa pomorskiego oraz Obwodu Kaliningradzkiego. Będzie ona przedstawiać podróży obiekty historyczne i kulturowe oraz inne lokalne atrakcje. Ponadto wzdłuż szlaków turystycznych planuje się organizację wizyty studyjnej dla dziennikarzy i blogerów. W kilku projektach zostaną także opracowane aplikacje mobilne, zawierające gry turystyczne lub opisy dokładnych tras i zabytkowych miejsc.

W ramach Programu Polska–Rosja zostaną również przeprowadzone trzy duże projekty infrastrukturalne. Są to przedsięwzięcia o strategicznym znaczeniu dla polsko-rosyjskiego obszaru wsparcia. Dwa z nich dotyczą tematyki związanej z dziedzictwem.

Pierwszy projekt stanowi kontynuację współpracy rozpoczętej w Programie Litwa–Polska–Rosja w latach 2007–2013. Wśród planowanych prac przewidziano budowę edukacyjnego placu zabaw i punktu widokowego w Malborku oraz modernizację części bulwaru miejskiego nad rzeką Nogat, który znajduje się przy najpopularniejszym zabytku tego miasta, jakim jest zamek krzyżacki. Po stronie rosyjskiej, w mieście Swietłyj, planuje się rewitalizację bulwaru oraz modernizację parku miejskiego.

Zamek
w Olecku

fot. arch. szkoły ZST

fot. Information and CBC Support Centre "Dobrosusidstvo"

W drugim przedsięwzięciu przewidziano budowę ścieżki rowerowej po rosyjskiej stronie granicy, która będzie przebiegała na trasie: Swietłogorsk–Pioniersk–Zielenogradsk, o łącznej długości 34 km. Planowana trasa ma zostać połączona z EuroVelo – europejską siecią szlaków rowerowych.

Muzeum
Budownictwa
Ludowego – Park
Entograficzny
w Olsztynku

Warto podkreślić, że wśród wyselekcjonowanych projektów wiele przedsięwzięć związanych jest z budową ścieżek rowerowych i pieszych, które z pewnością staną się nowymi atrakcjami turystycznymi w powiecie szczycieńskim i gminie Giżycko oraz w mieście Sowieck. W powiecie szczycieńskim ścieżka rowerowa będzie przebiegała po nieczynnym nasypie kolejowym. Z kolei w Giżycku trasa pieszo-rowerowa powstanie wokół jednej z głównych atrakcji tego miasta, jaką jest Twierdza Boyen. W Sowiecku szlak rowerowy zostanie poprowadzony wokół jeziora miejskiego. Łącznie dzięki dofinansowaniu projektów z Programu Polska–Rosja przybędzie ponad 66 kilometrów nowych tras rowerowych.

Wszystkie planowane przedsięwzięcia niewątpliwie przyczynią się nie tylko do wzrostu atrakcyjności historycznej i kulturowej polsko-rosyjskiego pogranicza, ale przede wszystkim umożliwią zacieśnienie więzi z sąsiadami z drugiej strony granicy. Wybór projektów do wsparcia złożonych w naborze (w dziedzinach „środowisko” i „dostępność”) nastąpi jesienią tego roku.

Więcej informacji o realizowanych projektach znajduje się na stronie internetowej: <https://www.plru.eu/pl>.

KATARZYNA WANTOCH-REKOWSKA
Wspólny Sekretariat Techniczny Polska–Rosja

Z kalendarza tegorocznych wydarzeń transgranicznych

Data i miejsce	Wydarzenie	Udział CPE
8–9 kwietnia Kraków, Polska	V Europejski Kongres Samorządów	Programy: Polska–Białoruś–Ukraina; Polska–Słowacja; Polska–Rosja; Centralny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich
26–27 kwietnia Muzeum Światowego Oceanu w Kaliningradzie, Rosja	Festiwal Kultury Polskiej	Program Polska–Rosja
30 kwietnia / 1 maja Zittau / Trójstyk Saksonia–Polska–Czechy	Wspólne wydarzenie roczne Programów Współpracy INTERREG Polska–Saksonia, Saksonia–Rep. Czeska, Rep. Czeska–Polska	Program Polska–Saksonia
12–13 czerwca Gdańsk, Polska	10. Forum Strategii Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego	Program Południowy Bałtyk
18–19 czerwca Kaliningrad, Rosja	Wydarzenie Roczne	Program Współpracy Transgranicznej Polska–Rosja
25 czerwca Grodno, Białoruś	Wydarzenie Roczne	Program Współpracy Transgranicznej Polska–Białoruś–Ukraina
25–27 czerwca Truskawiec, Ukraina	4. Forum Rozwoju Lokalnego	Program Współpracy Transgranicznej Polska–Białoruś–Ukraina

Na Trójstyku
fot. CPE

Rajd rowerowy Radomierzyce–Trójstyk
fot. CPE

Hallo! Ahoj! Cześć! 15 lat razem w Unii Europejskiej

Europa na Trójstyku: Relacja z wydarzenia rocznego PL-SN-CZ

30 kwietnia 2019 roku w Teatrze Gerharta Hauptmanna w Zittau oraz 1 maja 2019 roku na Trójstyku (Porajów/Hrádek nad Nisou/Zittau) odbyły się uroczystości związane z 15. rocznicą wstąpienia Polski i Czech do Unii Europejskiej, a także realizowaną od 2004 roku w ramach programów i projektów INTERREG współpracą transgraniczną. Dwudniowe obchody stanowiły wspólną inicjatywę Programów Współpracy INTERREG Polska–Saksonia, Saksonia–Republika Czeska, Republika Czeska–Polska, wspieraną przez lokalne samorządy miast Zittau i Hradec nad Nysą oraz gminy Bogatynia.

W wydarzeniu wzięli udział: minister Thomas Schmidt z Saksońskiego Ministerstwa Środowiska i Rolnictwa, minister Klára Dostálová z Ministerstwa Rozwoju Regionalnego Republiki Czeskiej oraz wiceminister Adam Hamryszczak

Adam Hamryszczak,
wiceminister
w Ministerstwie
Inwestycji i Rozwoju RP
fot. CPE

z Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju Rzeczypospolitej Polskiej, a także przedstawiciele instytucji regionalnych z Czech, Polski i Niemiec oraz Parlamentu Europejskiego.

Podczas obu dni zaprezentowane zostały efekty współpracy transgranicznej dla rozwoju niemiecko-czesko-polskiego pogranicza, osiągnięte dzięki wsparciu Unii Europejskiej na przestrzeni ostatnich piętnastu lat.

W jednym miejscu i czasie spotkali się Czesi, Polacy i Niemcy, aby świętować wspólne 15 lat. Program uroczystości był urozmaicony. W Teatrze w Zittau 30 kwietnia odbyła się gala z prezentacją rezultatów programów INTERREG, panelem dyskusyjnym „15 lat razem w UE – wartości na przyszłość. Sąsiedztwo i osiągnięcia”, licznymi przemowami oraz występami artystycznymi. Natomiast 1 maja zorganizowane zostały rajdy rowerowe z Liberca i Radomierzyc do Trójstyku, spacer po starówce Zittau oraz na Trójstyku jedno wspólne wydarzenie w plenerze z koncertami muzycznymi, atrakcjami dla dzieci, gdzie swoje stoiska miały Parlament Europejski, projekty INTERREG, Wspólne Sekretariaty INTERREG z Drezna, Wrocławia i Ołomuńca oraz lokalne grupy działania i samorządy. A wszystko to działo się jednocześnie w trzech krajach, zaś uczestnicy mogli się dowolnie między nimi przemieszczać.

KATARZYNA PATRZAŁEK
Wspólny Sekretariat PL-SN 2014-2020

Animacja językowa
fot. CPE

„Oda do radości” w wykonaniu Zespołu Pieśni i Tańca „Opole”
fot. CPE

fot. depositphotos

„Kultura jest wszystkim”: dofinansowanie działalności medialnej w Programie Kreatywna Europa

„Kult kreatywności” czy też „kultura jest wszystkim” (z ang. *culture is the king*) to bardzo silny makrotrend przenikający dziś już praktycznie każdą dziedzinę naszego życia – pracę, czas wolny, edukację czy prowadzenie biznesu. Z marketingowego punktu widzenia trend ten powoduje, że konsumenci chętniej wybierają marki o ciekawym dziedzictwie i konotacjach kulturowych niż te pozbawione wartości odnoszących się do kultury. Rośnie przy tym zainteresowanie dziedzictwem niematerialnym – kulturą ludową, popularną, tradycjami i zwyczajami, a nawet codzienną obyczajowością. W odpowiedzi na ten trend powstaje coraz więcej produktów i usług opartych na kreatywności. Ludzie w różnym wieku na masową skalę uczestniczą w otwartych warsztatach kreatywnych i festiwalach kulturalnych.

W drugiej dekadzie XXI wieku coraz wyraźniej uświadamiamy sobie rolę kultury w życiu społecznym. Co więcej, pojawia się także świadomość co do roli kultury w rozwoju gospodarczym. Kultura zaczyna być postrzegana jako ważne źródło dochodów budżetowych państw i miast, a inwestowanie w nią staje się konieczne nie tylko z punktu widzenia społecznego, ale także gospodarczego. Sektor kultury i kreatywny są dynamicznie rozwijającymi się sektorami gospodarki światowej. Ich pobudzenie może w istotny sposób przyczynić się do wzrostu dobrobytu, w szczególności dla państw rozwijających się i poszukujących sposobów dywersyfikacji gospodarek, odpornych na przyszłe kryzysy gospodarcze.

Nic dziwnego, że od wielu lat Unia Europejska wspiera różnymi działaniami rozwój kultury

na Starym Kontynencie. Działania z sektorów kultury, kreatywnego i audiowizualnego są w perspektywie finansowej 2014–2020 wspierane przez program UE – Kreatywna Europa, którego głównym celem jest promocja europejskiego dziedzictwa oraz różnorodności kulturowej. Program zawiera trzy komponenty: MEDIA, KULTURA (stanowiących kontynuację programów realizowanych w latach 2007–2013) oraz część międzysektorową.

W ramach komponentu MEDIA dostępnych jest 14 schematów dofinansowania, które mają na celu zwiększenie obiegu europejskich utworów audiowizualnych, profesjonalizację sektora audiowizualnego w Europie oraz jego promocję. Komponent KULTURA nakierowany jest na rozwijanie międzynarodowej współpracy kulturalnej oraz promowanie kultury i sztuki. Komponent Międzysektorowy z kolei wspiera biura reprezentujące Program w poszczególnych krajach (sieć Creative Europe Desks) oraz Instrument Gwarancji Finansowych na rzecz sektorów kultury i kreatywnego.

Program Kreatywna Europa dotyczy projektów nie tylko z krajów należących do Unii Europejskiej. O wsparcie w ramach poszczególnych schematów i obszarów grantowych mogą starać się także wnioskodawcy z: Islandii, Norwegii, Albanii, Bośni i Hercegowiny, Czarnogóry, Mołdawii, Macedonii, Serbii, Gruzji oraz Ukrainy¹.

Zdaniem ekspertów, niniejszy instrument wsparcia ma w istotny sposób wpłynąć na poprawę sytuacji sektora kultury i przemysłów kreatywnych w Europie. Programy KULTURA i MEDIA działają od kilkudziesięciu lat w dość podobnej formie, nie jest to nowe podejście. Pokazuje, że Europa bierze pod uwagę szerszą rolę kultury, np. w tworzeniu miejsc pracy i stymulacji wzrostu gospodarczego w Europie, co z kolei jest zgodne z zasadami strategii *Europa 2020*. Prof. Marek Chamot z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu uważa, że przemysły kreatywne, ze szczególnym uwzględnieniem sektora audiowizualnego, należą obecnie do najszybciej rozwijających się sektorów w Europie. Jego zdaniem komunikacja medialna, dzięki swojej obecnej kulturotwórczej i interaktywnej funkcji, wpływa bezpośrednio na jakość życia społeczeństw, również w Polsce.

NABORY WNIOSKÓW W 2019 ROKU

W roku 2019 w ramach Programu Kreatywna Europa odbędą się nabory przede wszystkim do komponentu MEDIA. Z takiej formy dofinansowania mogą skorzystać przede wszystkim producenci oraz dystrybutorzy filmów i gier komputerowych, a także organizatorzy festiwali filmowych czy targów branżowych, jak również innych wydarzeń organizowanych dla profesjonalistów w ramach przedsięwzięć poszerzających grono odbiorców europejskiej twórczości audiowizualnej.

Szczegóły dotyczące tegorocznych obszarów wsparcia komponentu MEDIA prezentuje tabela² na następnej stronie.

Kreatywna
Europa
MEDIA

PROJEKTY REALIZOWANE W POLSCE

W kilku ostatnich latach beneficjentem Programu Kreatywna Europa w obszarze wsparcia festiwali filmowych było m.in. Stowarzyszenie Nowe Horyzonty, które dofinansowywało w ten sposób organizację swoich dwóch kluczowych projektów: Międzynarodowy Festiwal Filmowy Nowe Horyzonty oraz Festiwal Kino Dzieci.

To pierwsze wydarzenie osiągnęło w tym roku pełnoletniość. Powstało w 2001 roku jako platforma prezentacji kina artystycznego, praktycznie nieobecne wtedy w polskiej przestrzeni filmowej. Festiwal wyróżnia się tym, że odwiedza go co roku kilkudziesięciu reżyserów z całego świata. Gośćmi byli już między innymi: Terry Gilliam, Peter Greenaway, Aleksander Sokurow, Claire Denis, Leos Carax czy Stephen i Timothy Quay. Ważną misją festiwalu jest także prezentacja twórczości filmowej z bardzo różnych zakątków filmowej mapy świata oraz odkrywanie dla polskiej publiczności kinematografii rzadko obecnej w regularnej dystrybucji, na przykład z Nowej Zelandii, Australii, Kanady, Turcji, Grecji, Szwecji, Meksyku, Litwy, Iranu czy Norwegii.

1 Opis programu Kreatywna Europa pochodzi ze strony <https://kreatywna-europa.eu>

2 Opis komponentu MEDIA pochodzi ze strony <https://kreatywna-europa.eu>

OBSZARY WSPARCIA	DEVELOPMENT – PROJEKT POJEDYNCZY	FESTIWALE FILMOWE
Cele	Rozwój pojedynczego projektu filmowego lub VR (z ang. virtual reality), przeznaczonego do dystrybucji kinowej, emisji telewizyjnej lub do wykorzystania komercyjnego na platformach cyfrowych w następujących kategoriach: - animacja, - dokument kreatywny, - fabuła.	Wsparcie dla organizatorów festiwalu filmowych, których przynajmniej 70 proc. prezentowanego repertuaru lub co najmniej 100 tytułów pełnometrażowych (albo 400 tytułów w przypadku festiwalu filmów krótkometrażowych) pochodzi z krajów uczestniczących w Programie Kreatywna Europa. W naborze w 2019 roku najistotniejsza jest współpraca międzynarodowa festiwalu.
Wnioskodawcy	Niezależne europejskie firmy producenckie, które funkcjonują legalnie od co najmniej dwunastu miesięcy i mogą udowodnić swoje osiągnięcia oraz fakt posiadania większości praw do projektu. Wnioskodawca musi udowodnić m.in. że wyprodukował utwór referencyjny, który był dystrybuowany lub nadawany przynajmniej w jednym kraju innym niż kraj wnioskodawcy, oraz że utwór ten został wprowadzony na ekrany kin lub wyemitowany w telewizji pomiędzy 1 stycznia 2015 roku a datą złożenia wniosku.	Wyłącznie podmioty europejskie z siedzibą w państwie uczestniczącym w Programie Kreatywna Europa: - prywatne przedsiębiorstwa, - organizacje non-profit, - stowarzyszenia, - organizacje dobroczynne, - fundacje, - samorząd lokalny, - rada miejska, itp. Osoby fizyczne nie mogą ubiegać się o przyznanie dotacji.
Wysokość dofinansowania	Bezzwrotne granty ryczałtowe, obliczane na podstawie typu zgłaszanego projektu: 60 000 euro dla animacji, 25 000 euro dla dokumentu kreatywnego, 50 000 euro dla fabuły (jeśli szacowany budżet produkcji jest równy/wyższy niż 1,5 miliona euro), 30 000 euro dla fabuły (jeśli szacowany budżet produkcji jest niższy niż 1,5 miliona euro). Należy utrzymać współfinansowanie na poziomie 50 proc.	Bezzwrotne granty, wyliczane na podstawie liczby prezentowanych europejskich filmów, jednak finansowy wkład UE nie powinien przekraczać 60 proc. kwalifikowanych kosztów przedsięwzięcia. FESTIWALE FILMÓW PEŁNOMETRAŻOWYCH: < 40 filmów europejskich = 27 000 euro, 41–60 filmów europejskich = 35 000 euro, 61–80 filmów europejskich = 41 000 euro, 81–100 filmów europejskich = 46 000 euro, 101–120 filmów europejskich = 55 000 euro, 121–200 filmów europejskich = 63 000 euro, > 200 filmów europejskich = 75 000 euro. FESTIWALE FILMÓW KRÓTKOMETRAŻOWYCH: < 150 filmów europejskich = 19 000 euro, 150–200 filmów europejskich = 25 000 euro, >250 filmów europejskich = 33 000 euro.
Terminy składania wniosków	Do 24 kwietnia 2019 roku, godz. 12:00. Wyniki naboru: ok. października 2019 roku. Podpisanie umowy: listopad-grudzień 2019 roku.	Do 7 maja 2019 roku, godz. 12:00. Wyniki naboru: ok. września 2019 roku. Podpisanie umowy: październik 2019 roku.
Sposób aplikowania	Program koordynuje Agencja Wykonawcza ds. Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego EACEA w Brukseli. W Polsce promocją programu oraz wsparciem wnioskodawców na etapie aplikowania zajmuje się Creative Europe Desk Polska, Aleje Ujazdowskie 41, 00-540 Warszawa. Więcej informacji o wymaganiach Programu znajduje się na stronie: https://kreatywna-europa.eu Wnioski o dofinansowanie w formie elektronicznej (tzw. eForm) można składać na stronie: https://eacea.ec.europa.eu/PPMT/ Pytania dot. Programu można kierować do: - Julia Plachecka (komponent MEDIA) julia.plachecka@kreatywna-europa.eu, +48 22 44 76 172 - Ewa Kornacka (komponent KULTURA) ewa.kornacka@kreatywna-europa.eu, +48 22 44 76 173	

TV PROGRAMMING	DYSTRYBUCJA – SCHEMAT SELEKTYWNY	DYSTRYBUCJA – SCHEMAT AUTOMATYCZNY 2019
Pomoc niezależnym, europejskim firmom produkcyjnym, planującym wyprodukować filmy i seriale przeznaczone do emisji w telewizji lub na platformach VOD. Za kwalifikowalne zostaną uznane europejskie filmy telewizyjne, które mają być rozpowszechniane w telewizji lub (w drugiej kolejności) przeznaczone do dystrybucji kinowej.	Rozwój ponadnarodowej dystrybucji niedawno wyprodukowanych europejskich filmów niekrajowych poprzez zachęcanie dystrybutorów kinowych do inwestowania w promocję i odpowiednią dystrybucję filmów europejskich, pochodzących z innych krajów niż ich własny.	Zachęcanie europejskich dystrybutorów filmowych do inwestowania w dystrybucję lub koprodukcję niekrajowych filmów europejskich poprzez dofinansowanie firm dystrybucyjnych w oparciu o ich dotychczasowe wyniki na rynku, a docelowo dalsze reinwestowanie w nowe europejskie koprodukcje.
Niezależne firmy producenckie, które planują wyprodukować film przeznaczony do emisji w telewizji, przy czym Wnioskodawca musi być większościovym producentem utworu, jeśli chodzi o prawa autorskie. Osoby fizyczne nie mogą aplikować o dofinansowanie.	Europejscy agenci sprzedaży wyspecjalizowani w komercyjnej eksploatacji filmów przez marketing i sprzedaż licencji dystrybutorom lub innym firmom wprowadzającym filmy za granicę.	Europejscy dystrybutorzy kinowi, którzy: • mają siedzibę w jednym z państw uczestniczących w komponencie MEDIA, a ich właścicielami lub większościovymi udziałowcami są obywatele tych krajów, • mają prawa do dystrybucji kinowej filmu na terytorium danego kraju, • realizują dystrybucję kinową filmu w danym kraju, • pokrywają koszty związane z dystrybucją, • są zarejestrowani i posiadają zdolności operacyjne niezbędne dla przeprowadzenia dystrybucji kinowej (tzn. wykwalifikowanych pracowników) w kraju, dla którego wnioskowane jest dofinansowanie.
FILMY ANIMOWANE ORAZ FABULARNE FILMY TELEWIZYJNE: • do 12,5 proc. kosztów kwalifikowanych, • maksymalnie 500 000 euro. FILMY DOKUMENTALNE: • do 20 proc. kwalifikowanych kosztów, • maksymalnie 300 000 euro. SERIALE FABULARNE: • z budżetem min. 10 mln euro, • minimum 6 odcinków po 45 minut, • do 10 proc. kwalifikowalnych kosztów, • maksymalnie 1 mln euro.	Maksymalne kwoty dofinansowania, przypadające na każdego dystrybutora, są ograniczone do 50 proc. wydatków poniesionych na koszty promocji i reklamy (P&A), w ramach następujących limitów: • maksymalnie 150 000 euro dla Francji, Wielkiej Brytanii, Hiszpanii, Włoch i Niemiec, • maksymalnie 60 000 euro dla Austrii, Belgii, Holandii i Polski, • maksymalnie 30 000 euro dla Czech, Danii, Finlandii, Grecji, Węgier, Norwegii, Portugalii oraz Szwecji, • maksymalnie 10 000 euro dla pozostałych państw.	Fundusz dostępny dla dystrybutorów na dalsze inwestycje w niedawno wyprodukowane niekrajowe filmy europejskie. Potencjalny fundusz zostanie przypisany kwalifikującym się europejskim firmom dystrybucyjnym na podstawie liczby biletów sprzedanych na niekrajowe filmy europejskie, dystrybuowane przez Wnioskodawcę w roku poprzedzającym rok ogłoszenia wezwania do składania wniosków.
Do 28 maja 2019 roku, godz. 12:00. Wyniki naboru: ok. października 2019 roku. Podpisanie umowy: listopad 2019 roku.	Do 4 czerwca 2019 roku, godz. 12:00. Wyniki naboru: ok. listopada 2019 roku. Podpisanie umowy: listopad-grudzień 2019 roku.	Do 5 września 2019 roku, godz. 12:00. Wyniki naboru: ok. lutego 2020 roku. Podpisanie umowy: marzec 2020 roku.

Plakat promujący
Festiwal Kino Dzieci
z 2018 roku

Materiał prasowy:
Stowarzyszenie Nowe
Horyzonty. Plakat 5.
Festiwalu Filmowego
Kino Dzieci.

Dzięki temu Nowe Horyzonty uplasowały się w czołówce najpopularniejszych festiwali filmowych nie tylko w Polsce, ale i w tej części Europy. Festiwal stał się ważnym miejscem spotkań międzynarodowej branży filmowej.

Festiwal Filmowy Kino Dzieci to zgoła inne przedsięwzięcie. Odbyna się zazwyczaj w kilku lub kilkunastu miastach Polski. Prezentuje filmy dla młodej widowni oraz ekranizacje literatury dziecięcej i młodzieżowej. Pokazom towarzyszą zazwyczaj spotkania z twórcami oraz gośćmi specjalnymi. Organizowane są warsztaty dla dzieci i dorosłych oraz wydarzenia branżowe, tj. np. Warsaw Kids Film Forum, czyli międzynarodowe forum pitchingowe projektów dla młodej widowni, podczas którego przedstawiciele branży filmowej, producentów, scenarzystów, reżyserów i instytucji filmowych, debatują o perspektywach rozwoju kina dzieci i młodzieży (por. www.nowehoryzonty.pl)

Od 2014 roku wsparcie w ramach komponentu MEDIA uzyskało w Polsce łącznie kilkanaście projektów festiwalowych. Wśród nich m.in. Festiwal Filmowy Millennium Docs Against Gravity, Krakowski Festiwal Filmowy, Międzynarodowy

Festiwal Filmowy Tofifest, Międzynarodowy Festiwal Filmów Młodego Widza Ale Kino!, Międzynarodowy festiwal filmowy Etiuda & Anima, a także Międzynarodowy Festiwal Sztuki Autorów Zdjęć Filmowych Camerimage.

Sztuki audiowizualne, w tym kino, to zresztą ulubiony i najbardziej powszechny przejaw uczestnictwa Polaków w kulturze. Jak pokazują badania „Aktywności i doświadczenia Polaków w 2017 roku”, przygotowane przez Fundację CBOS, skala uczestnictwa Polaków w kulturze wzrosła w roku 2017 w stosunku do poprzedniego. Prawie połowa badanych była w poprzednim roku w kinie, z czego niemal 38 proc. – więcej niż raz.

W porównaniu z rokiem 2016 więcej osób było na koncercie (41 proc., wzrost o 2 punkty), na wystawie (33 proc., wzrost o 2 punkty), w muzeum lub galerii (33 proc., wzrost o 2 punkty) oraz w teatrze (22 proc., wzrost o 3 punkty). W przypadku koncertów i wystaw można mówić o rekordowej popularności na przestrzeni ostatnich siedmiu lat, a jeśli chodzi o kino i teatr – o jednej z największych w ciągu trzydziestu lat.” (por. badanie „Aktywności i doświadczenia Polaków w 2017 roku”, Fundacja CBOS, 2017)

fot. depositphotos

ROLA KULTURY

Funkcja rozrywkowo-rekreacyjna kultury to nie wszystko. Ekspersi są zgodni, że kultura niesie za sobą zdecydowanie dalej idące korzyści, w tym dla społeczności lokalnych. Wojciech Świątkiewicz z Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w artykule „Kultura a rozwój społeczny” twierdzi, że „uczestnictwo w kulturze może odegrać ważną rolę w rozwoju społecznym i procesie demokratyzacji życia społecznego. Sprzyja rozwojowi społeczeństwa wiedzy. Wzrost poziomu uczestnictwa w kulturze jest uznawanym priorytetem w polityce społecznej Unii Europejskiej. Wpływ kultury na rozwój społeczny dokonuje się także poprzez zaangażowanie w życie społeczności lokalnej, co jest ważnym wskaźnikiem jej kapitału społecznego” (por. *Świątkiewicz Wojciech, „Kultura a rozwój społeczny”*).

Ponadto, zgodnie z przewidywaniami specjalistów, szansę na rozwój mają przede wszystkim te miasta, których gospodarka opierać się będzie na przemyśle cyfrowym, ekonomii wiedzy oraz przemysłach kreatywnych, gdzie nastąpi rozkwit kreatywności artystycznej i dizajnu. Zdaniem Joanny Sanetra-Szeligi (por. „Sektor kultury

a rozwój gospodarczy miasta”) „szeroko rozumiana działalność kulturalna wspiera dziś rozwój miast w oparciu o takie czynniki jak: generowanie społecznego zaangażowania, poczucia dumy, budowanie tożsamości i poczucia przynależności do miejsca zamieszkania, tworzenie atrakcyjnego miejsca do mieszkania (jakość życia), odwiedzania (turystyka kulturalna) i inwestowania (jakość życia, dostęp do zasobów ludzkich). Realizacja projektów z dziedziny przemysłów kultury oddziałuje bezpośrednio na wzrost gospodarczy (nowe miejsca pracy, wzrost dochodu) oraz współtworzy wizerunek i markę miasta (promocja, branding). Kluczowe zatem dla sukcesu naszych miast będzie zachowanie równowagi pomiędzy kreatywną i dynamiczną gospodarką, innowacyjnym życiem kulturalnym i dobrze dopasowaną formą materialną miasta.”

**ADAM
MIKOŁAJCZYK**

fot. depositphotos

Inwestycja – zmiany w trakcie realizacji

Realizacja koncepcji inwestycyjnej niejednokrotnie rozciąga się w czasie, a zmieniające się otoczenie i warunki działania powodują, że inwestorzy często stają przed dylematem: co zrobić, gdy po zatwierdzeniu projektu budowlanego konieczna jest zmiana pierwotnej koncepcji inwestycyjnej?

Korekta pierwotnego zamierzenia inwestycyjnego może okazać się niezbędna w trakcie procesu budowlanego, albo też już po zakończeniu budowy czasami trzeba dokonać zmian w zrealizowanej inwestycji. Wiąże się to z jednym – zmianą **zatwierdzonego projektu budowlanego**.

Inwestor, aby dostosować zatwierdzony już projekt budowlany do swoich bieżących potrzeb, powinien w umowie z projektantem uregulować

kwestie związane z wprowadzaniem zmian do projektu budowlanego. To szczególnie ważne, gdyż – co do zasady – nabycie od twórcy egzemplarza projektu budowlanego obejmuje prawo do zastosowania go do jednej budowy (reguluje to art. 61 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych).

Zmiany w zatwierdzonym projekcie

Zmiany w projekcie podlegają ochronie prawnej – czyli wymagają uzyskania zgody jego autora, nawet jeśli projekt został już nabyty przez inwestora. Możliwość dokonania zmian zależy od dwóch czynników:

- etapu procesu budowlanego, na jakim znajduje się inwestycja,
- charakteru planowanych zmian.

Zakończenie procesu budowlanego czyni bezprzedmiotowym prowadzenie postępowania w sprawie zmiany pozwolenia na budowę, a ewentualna zmiana wybudowanego obiektu może nastąpić tylko po uzyskaniu nowego pozwolenia na budowę. To samo dotyczy sytuacji, gdy w toku postępowania w sprawie zmiany pozwolenia na budowę okaże się, że decyzja o pozwoleniu na budowę wygasła na skutek nierozpoczęcia budowy przed upływem trzech lat od dnia, w którym stała się ostateczna lub gdy budowa została przerwana na czas dłuższy niż trzy lata (art. 37 ust. 1 Prawa budowlanego). W przypadku gdy proces budowlany jest w toku, kwestia wprowadzenia korekt do zatwierdzonego projektu budowlanego (poprzez zmianę pozwolenia na budowę lub bez takiej zmiany) pozostaje dla inwestora otwarta.

Zmiana decyzji o pozwoleniu na budowę

Zmiana decyzji o pozwoleniu na budowę może nastąpić wyłącznie w sytuacji, gdy (na podstawie art. 36a Prawa budowlanego) przestaje obowiązywać (choć formalnie nie zostaje uchylona) pierwotna decyzja o pozwoleniu na budowę, a w jej miejsce zaczyna obowiązywać nowa decyzja zmieniająca. To ona (w zależności od wnioskowanych przez inwestora zmian) albo wchłania postanowienia decyzji pierwotnej, albo też całkowicie lub częściowo je zmienia.

Co jest warte podkreślenia, to że żadna zmiana pozwolenia na budowę nie może służyć inwestorowi do:

- wyeliminowania wad prawnych związanych z postępowaniem administracyjnym lub samą decyzją;
- modyfikacji pozwolenia na budowę, gdy istnieje podstawa do wydania decyzji nakazującej rozbiórkę obiektu;
- zmiany istotnych elementów decyzji przenoszącej na inny podmiot wydane na rzecz wnioskodawcy pozwolenie na budowę.

Kilka kroków

Inwestor przed rozpoczęciem postępowania o zmianę pozwolenia na budowę powinien przede wszystkim sprawdzić, czy w jego sytuacji odstąpienie od zatwierdzonego już projektu budowlanego wiąże się z koniecznością uzyskania pozwolenia na budowę. Co do zasady bowiem w sytuacji, gdy do rozpoczęcia budowy wystarczające było zgłoszenie zamiaru jej wykonania, a inwestor uzyskał decyzję o pozwoleniu na budowę, nie można wymagać od niego, aby zamiast dokonania zgłoszenia wystąpił o zmianę tego pozwolenia. Kiedy już to zostanie jednoznacznie ustalone, należy zweryfikować, czy mamy do czynienia z **istotnym odstępniem** od zatwierdzonego projektu budowlanego lub innych warunków pozwolenia na budowę. Żeby to określić, musimy sprawdzić, jakie okoliczności towarzyszyły temu odstępniemu. To jest kluczowe dla inwestora, ponieważ nieistotne odstępstwa w omawianym zakresie nie wymagają uzyskania decyzji o zmianie pozwolenia na budowę i są dopuszczalne. Takie ustalenie przesądza zatem o naszym dalszym postępowaniu.

Okoliczności, w których dane odstępnie zostanie uznane za istotne, są wyraźnie wskazane i dotyczą:

- zakresu objętej projektem zagospodarowania działki lub terenu;
- charakterystycznych parametrów obiektu budowlanego: kubatury, powierzchni zabudowy, wysokości, długości, szerokości i liczby kondygnacji;
- zapewnienia warunków niezbędnych do korzystania z tego obiektu przez osoby niepełnosprawne;
- zmiany zamierzonego sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części;
- ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu;
- oraz nie wymagają uzyskania opinii, uzgodnień, pozwoleń i innych dokumentów wymaganych przepisami szczególnymi.

Prawo prawem a życie życiem

Można by uznać, że każda z wyżej wymienionych okoliczności została sformułowana przez ustawodawcę na tyle jasno i precyzyjnie, że jej zastosowanie nie powinno budzić wątpliwości. Jednak w praktyce projektanci nie zawsze w sposób prawidłowy radzą sobie z tym zadaniem. Znajduje to potwierdzenie w orzeczeniach sądów administracyjnych, które przyznają rację organom budowlanym kwestionującym charakter odstępnień, objętych zamiennymi projektami budowlanymi.

Sądy administracyjne stoją na stanowisku, iż rozstrzygając o tym, czy projektowana modyfikacja będzie miała charakter istotny, należy brać pod uwagę wszystkie okoliczności dotyczące danego przedsięwzięcia. W rzeczywistości odstępnie od zatwierdzonego projektu budowlanego może zatem w poszczególnych sprawach zostać ocenione w odmienny sposób, między innymi w zależności od charakteru obiektu budowlanego i jego rozmiarów. Ostatecznie to organ administracyjny rozstrzyga o stopniu odstępstwa od pozwolenia na budowę.

Konsekwencje

Należy także zwrócić uwagę na ewentualne konsekwencje dla inwestora, związane z wykazanymi podczas kontroli nieprawidłowościami. Wynikają one ze sprawdzenia obiektu przez organ nadzoru budowlanego przed wydaniem pozwolenia na użytkowanie. Wykrycie w trakcie tej kontroli odstępstw o charakterze istotnym skutkuje wymierzeniem kary, obliczanej odrębnie za każdą stwierdzoną nieprawidłowość. Z tego względu dla uniknięcia dotkliwej kary finansowej kluczowa jest staranność projektantów podczas dokonywania kwalifikacji zamierzonych odstępstw inwestorów od zatwierdzonego projektu budowlanego. W razie wątpliwości dotyczących tej kwalifikacji, celowe jest skierowanie zapytań do właściwych organów budowlanych (na podstawie art. 9 Kodeksu postępowania administracyjnego). Organy administracyjne natomiast powinny należycie i wyczerpująco poinformować strony, a więc również projektantów działających w imieniu inwestorów, o okolicznościach faktycznych i prawnych, które mogą mieć wpływ na ustalenie ich praw i obowiązków będących przedmiotem postępowania.

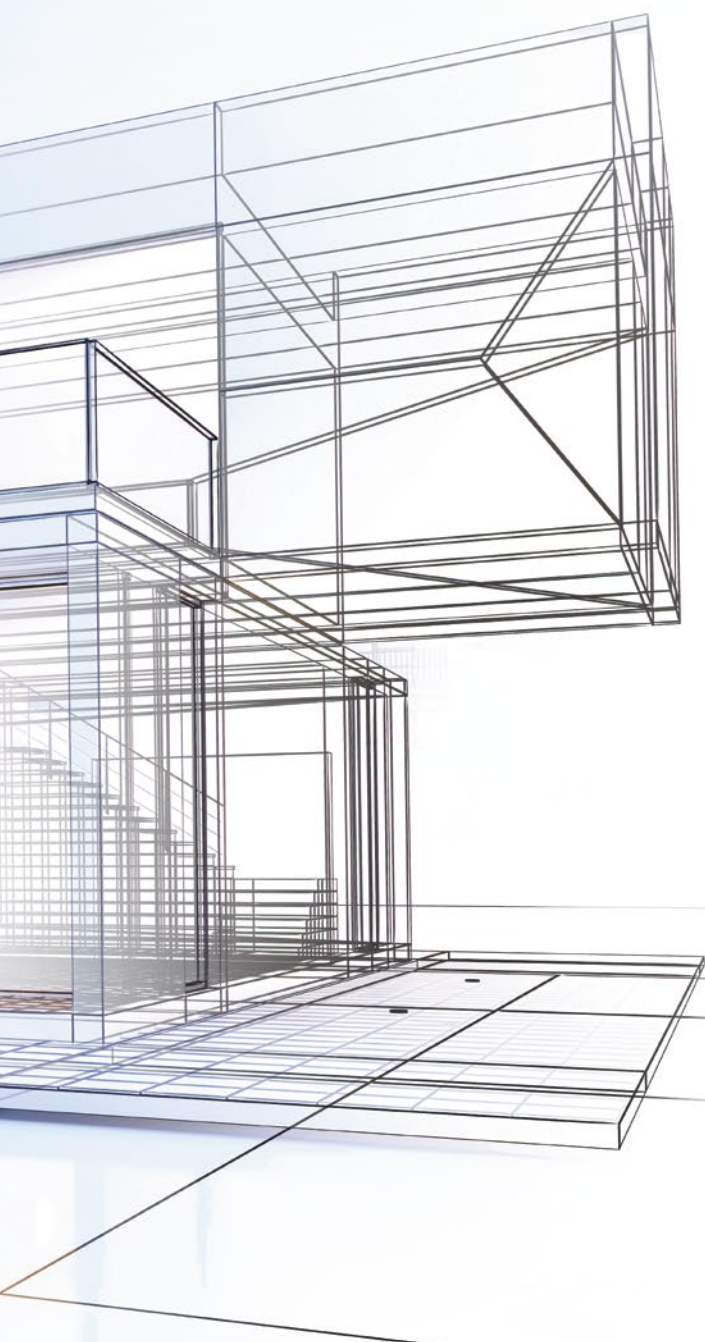
Przedstawione powyżej uwarunkowania wynikają wprost z prawa budowlanego. W sytuacji, gdy inwestycja finansowana jest jednak ze środków publicznych, inwestor musi wziąć pod uwagę także możliwości wprowadzenia zmian wynikające z prawa zamówień publicznych. Dodatkowo nie może on uniknąć sprawdzenia dopuszczalnego zakresu zmian, który został określony w umowie o dofinansowanie zadania inwestycyjnego. Te dwa elementy w przypadku finansowania przedsięwzięcia z zewnętrznych źródeł pomocowych muszą zostać zweryfikowane.

Wniosek nasuwa się sam: właściwe planowanie, przewidywanie okoliczności, które mogą wystąpić podczas realizacji oraz odpowiednie stosowanie procedur – to niezbędne warunki, służące prawidłowemu zakończeniu oraz rozliczeniu inwestycji, w szczególności tych dofinansowanych.

KRZYSZTOF SZYMAŃSKI

**urzędnik samorządowy, trener szkoleń
prawnych z zakresu ochrony środowiska,
prawa budowlanego i zamówień publicznych**

Podstawa prawna: ustawa z dnia 7 lipca 1994 roku – Prawo budowlane (Dz. U. z 2018 roku, poz. 1202 ze zm.); ustawa z dnia 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2018 roku, poz. 1191 ze zm.).

Punkty Informacyjne Funduszy Europejskich

Usługi PIFE

**Diagnoza
pomysłu**

**Wskazanie źródeł
wsparcia z FE**

**Konsultacje na etapie
przygotowania wniosku**

**Konsultacje na etapie
realizacji projektu**

**Szkolenia
o FE**

**Spotkania
informacyjne**

73

**punkty
informacyjne**

318 639

**konsultacji
w 2018 roku**

Centralny Punkt Informacyjny FE (Warszawa)

Główne Punkty Informacyjne

(Białystok, Bydgoszcz, Gdańsk, Katowice, Kielce, Kraków,
Lublin, Łódź, Olsztyn, Opole, Poznań, Rzeszów, Szczecin,
Toruń, Warszawa, Wrocław, Zielona Góra)

Lokalne oraz Mobilne Punkty Informacyjne w całej Polsce

Konsultacje:

telefoniczne
mailowe oraz pisemne
bezpośrednie

Zapytaj

o Fundusze Europejskie

Znajdź najbliższy
Punkt Informacyjny na:

www.FunduszeEuropejskie.gov.pl/punkty

Bezpłatne konsultacje

Konsultacje indywidualne u klienta
(po uzgodnieniu z PIFE)

w Centrum

„w Centrum – Magazyn Projektów Europejskich” to kwartalnik wydawany przez jednostkę budżetową Centrum Projektów Europejskich w celu popularyzacji wiedzy o Funduszach Europejskich (FE) oraz o projektach współfinansowanych ze środków unijnych. Intencją wydawcy jest integrowanie wiedzy o dostępnych FE, które leżą w gestii różnych instytucji i dostarczanie kompleksowych informacji potencjalnym wnioskodawcom oraz innym odbiorcom.

Redakcja

Magdalena Majewska, Aleksandra Obarska, Andrzej Stodki,
Centralny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich.

Redakcja współpracuje także z autorami zewnętrznymi.

Zapraszamy do zgłaszania propozycji tematów, które Państwa zdaniem warto opisać szczegółowo w kolejnych wydaniach magazynu.

Kontakt

redakcja@cpe.gov.pl
Centrum Projektów Europejskich
ul. Domaniewska 39a
02-672 Warszawa
www.cpe.gov.pl
www.FunduszeEuropejskie.gov.pl

Publikacja współfinansowana jest ze środków Funduszu Spójności z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014–2020.

Informacje podawane w magazynie „w Centrum” nie stanowią oficjalnego stanowiska Instytucji Zarządzających, Pośredniczących i Wdrażających poszczególne Programy Operacyjne i nie mogą stanowić podstawy do formułowania jakichkolwiek roszczeń. Nie stanowią także oferty w rozumieniu prawa polskiego. Redakcja „w Centrum” nie odpowiada za błędną interpretację udzielonych informacji, ani za skutki czynności podjętych na ich podstawie.

Egzemplarz bezpłatny
Nakład: 2,5 tys. egzemplarzy

Zdjęcie na okładce

marek_usz (depositphotos)

Opracowanie graficzne i skład

Tomasz Stefaniak

Druk

ZAPOL Sobczyk Spółka Jawna
al. Piastów 42, 71-062 Szczecin
tel. +48 91 435 19 00, www.zapol.com.pl

CENTRUM PROJEKTÓW
EUROPEJSKICH

www.cpe.gov.pl
www.FunduszeEuropejskie.gov.pl

**Punkt
Informacyjny**
Fundusze Europejskie

**Rzeczpospolita
Polska**

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

